

Новини

Міжнародна
конференція
«Автоматика-2024»

С. 3

Актуальне інтерв'ю

Про книги, бібліотеки
та війну

С. 8-9

Міжнародна співпраця

Єдність
помислів і дій

С. 12-13

Сім футів під кілем! «Ноосфера» починає четвертий – найбільш «міжнародний» – антарктичний сезон

Увечері 12 грудня флагман українського науково-дослідницького флоту – криголам «Ноосфера», вирушив із Кейптауна (Південно-Африканська Республіка) в Антарктику. Це вже четвертий його антарктичний сезон під синьо-жовтим прапором. Судно веде досвідчений капітан **Павло Панасюк**.

Перед виходом криголама з порту на корабель піднялася Надзвичайний і Повноважний Посол України в ПАР **Любов Абравітова**.

Четвертий антарктичний сезон, як і три попередні, проходить під час повномасштабного вторгнення РФ в Україну. Попри це наша держава здійснює міжнародні зобов'язання й забезпечує як неперервність досліджень на станції «Академік Вернадський», так і виконання міжнародних наукових проєктів, фінансованих ЄС. Ба більше, нині «Ноосфера» ще активніше співпрацюватиме з антарктичними програмами інших країн.

Для Польщі у четверте поспіль наш криголам забезпечить ротацію польських полярників і доставить вантажі до польської антарктичної станції «Арцтовський» на острові Кінг Джордж.

Українське судно обрано Національним науковим фондом США для проведення морських досліджень у водах Південного океану навколо американської станції «Палмер» (найближчого сусіда нашого «Вернадського»).

«Ноосфера» забезпечить проведення досліджень і доставлення вантажів для станції «Габріель де Кастилья» (Іспанія) на острові Десепшн. Під

час цього рейсу українські науковці виконують низку спільних робіт із Чеською антарктичною експедицією.

Також заплановано дослідження за двома проєктами в межах програми «Горизонт Європа»: OCEAN:ICE – океанографічні дослідження зміни течій у протоці Брансфілд; EXPLORA – добір зразків морських бактерій для їхнього подальшого культивування та пошуку корисних властивостей.

Усі міжнародні дослідження та проєкти фінансуються закордонними партнерами.

Уже традиційно на початку сезону судно направить до «Вернадського» групу технічних фахівців, які за коротке антарктичне літо проведуть невідкладні ремонтні роботи (нагадаємо, що станцію будували в 1950-х і реконструювали 1980-го). У планах – заміна каналізації, світильників, реконструкція та розширення майданчика для метеодосліджень.

Наприкінці четвертого сезону теж традиційно криголам забезпечить перезимівлю річної Української антарктичної експедиції.

Наразі в «Ноосфері» довга дорога через Атлантичний та Південний океани. Сподіваємося, що судно дістанеться станції «Вернадський» перед Новим роком.

Нагадаємо, що із січня 2022-го до квітня 2024-го «Ноосфера» успішно відпрацювала три антарктичні сезони.

Діма ДІМІТРОВ,
«ОіС», за mon.gov.ua

Віват, позашкільна освіто!

12 грудня в Українському національному інформаційному агентстві «Укрінформ» відбулося нагородження переможців серед членів і стейкхолдерів позашкільної освіти за вклад в її розвиток. Модератором заходу виступила громадська діячка **Марина Мосієнко**, яка зазначила, що найкращих було визначено у 10 номінаціях через подання на громадській платформі Міжнародної асоціації позашкільної освіти.

Номінації охопили такі напрями, як міжнародне, державно-громадське і регіонально-громадське партнерство, знакові події, професійна підготовка педагогів, якість позашкільної освіти, успішні проекти, пам'ятні дати тощо.

Нагороджено ряд колективів і осіб почесними відзнаками «Партнерство позашкільної освіти – 2024» та «Лідер позашкільної освіти – 2024» у таких номінаціях:

«Розширення медіапростору позашкільної освіти» – агентство «Укрінформ»; газета «Освіта і суспільство»; головний редактор **Лідія Ткаченко**; міський палац дитячої та юнацької творчості Запорізької міськради, директор **Людмила Маринюк**; Центр позашкільної освіти для дітей та молоді Житомирської облради, директор **Марія Бовсуновська**.

«Державно-громадське і регіонально-громадське партнерство позашкільної освіти» – Державна служба якості освіти України, голова Служби **Руслан Гурак** і Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти, голова Національного агентства **Андрій Бутенко**. Окремо у

цій номінації – депутати **Богдан Кицак**, **Олександр Федієнко** й **Ірина Констанкевич**, а також Міністерство молоді і спорту України.

«Знакові події позашкільної освіти» – Президентський Фонд Леоніда Кучми «Україна» за вагому підтримку закладів позашкільної освіти. Окремо у цій номінації відзначено за виховання переможців чемпіонатів світу – Чернівецький ЦЮТ імені Леоніда Каденюка, директор

Віталій Яценко і Центр позашкільної освіти Волинської облради, директор **Оксана Філіпчук**.

«Міжнародне партнерство позашкільної освіти» – Краківський університет імені Комісії Народної Освіти, Інститут педагогіки; Центр молоді імені Генріка Джордана (Польща) **Моніка Чапла-Сташнік**; директор Національного палацу дітей Республіки Болгарія **Тетяна Досева**; директор Швенчовської школи мистецтв імені Юліуса Сініуса (Литва) **Ірена Керулене**; директор школи-гімназії № 26 м. Астана (Казахстан) **Ольга Тодераш**. З української сторони у цій номінації нагороджено Центр дитячої та юнацької творчості Шевченківського району

Запорізької міськради, директор **Ірина Чурса**; Дитячий центр позашкільної роботи Корабельного району м. Миколаєва, директор **Тетяна Турчак**.

«Професійна підготовка педагогів позашкільної освіти» – Український державний університет імені Михайла Драгоманова, ректор **Віктор Андрущенко**, кафедра позашкільної освіти УДУ імені Михайла Драгоманова, завідувач кафедри **Олена Биковська**.

«Підвищення якості позашкільної освіти» – ЦНТТУМ Металургійного району Криворізької міськради, директор **Вікторія Долганова**; КЗПО «Крокус» Ставищенської селищної ради, директор **Наталія Будакова**; Сокальська МАН імені Ігоря Богачевського, директор **Світлана Мусій**.

«Новації позашкільної освіти» – МАН України, академік **Станіслав Довгий**, професор **Олександр Стрижак**, співробітник **Ірина Савченко**; Центр науково-технічної творчості учнівської молоді Херсонської облради, директор **Олена Рудика**.

«Громадська активність позашкільної освіти» – Шаргородський БДЮТ, директор **Юлія Буряк**;

Центр творчості дітей та юнацтва Деснянської селищної ради, директор **Лідія Миронова**; БДЮТ Заліщицької міськради, директор **Світлана Боднар**; Полтавський Палац дитячої та юнацької творчості, директор **Валентина Дрозд**; Будинок дитячої творчості Нетішинської міськради, директор **Оксана Борковська**.

«Ювілеї позашкільної освіти» – Северодонецький міський ЦДЮТ, директор **Аліна Костира**; Одеський ЦДЮТ «Дивосвіт», директор **Лілія Кулаковська**; Центр туризму та краєзнавства учнівської молоді Святошинського району м. Києва, директор **Олена Рахуба**.

«Успішні проекти позашкільної освіти» – Донецький обласний палац ДЮТ, директор **Ольга Кандзюба**; Кіровоградський обласний ЦДЮТ, директор **Ганна Суркова**; ОБХТ Миколаївської облради, директор **Лариса Щукіна**; Харківська обласна СЮТ, директор **Валентина Редіна**; Київська МАН, директор **Ірина Поліщук**; Херсонський ЦДЮТ, директор **Валерій Тавожнянський**.

Перший заступник голови Державної служби якості освіти України **Олександр Якименко**, дякуючи за нагороду, сказав, що в умовах війни позашкільля переживає важкі часи, але стейкхолдери й надалі робитимуть усе, щоб разом із громадським сектором знаходити ефективні механізми підтримки й розвитку позашкільної освіти.

Президент Міжнародної асоціації позашкільної освіти, голова Громадської Ради при Державній службі якості освіти України, завідувач кафедри позашкільної освіти УДУ імені Михайла Драгоманова **Олена Биковська** наголосила, що, поза виконанням статутних завдань, заклади позашкільної освіти стали просторами для психологічної підтримки під час повномасштабної війни й висловила вдячність кожному, хто здійснює свій вагомий вклад у розвиток позашкільної освіти, її підтримку і розвиток.

Міжнародна конференція «Автоматика-2024»

20-22 листопада в Дніпровському національному університеті імені Олеся Гончара відбулася XXVII Міжнародна конференція «Автоматика-2024».

Конференцію присвячено пам'яті академіків НАН України **Всеволода Кунцевича** та **Юрія Кривоноса**. Захід проведено за участі Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара, Інституту кібернетики імені В.М. Глушкова НАН України, Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського», Інституту космічних досліджень НАН України та Державного космічного агентства України, Української асоціації вчених та спеціалістів з автоматичного керування, IT-компанії *DataArt Dnipro*.

Оргкомітет конференції очолив академік НАН України, доктор фізико-математичних наук професор **Аркадій Чикрій**.

Вітаючи учасників міжнародної конференції, ректор Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара, член-кореспондент НАН України **Сергій Оковитий** наголосив, що складні умови, в яких перебуває наша країна зараз, спрямовують науковців до певної зміни наголосів у наукових дослідженнях, а саме, на отримання результатів, що мають військове чи подвійне призначення.

У вітальному слові голова програмного комітету конференції, академік НАН України **Аркадій Чикрій** нагадав, що конференція має підтримку Української асоціації вчених та спеціалістів з автоматичного керування, яка була заснована академіком **Всеволодом Кунцевичем** у 1992 та нині об'єднує колективи організацій, установ й окремих осіб для сприяння розвитку фундаментальних та прикладних досліджень у теорії і практиці систем керування та їх впровадження у життя.

У вітальному слові декан факультету прикладної математики та інформаційних технологій, член-кореспондент НАН України **Олена Кісельова** відзначила, що конференція є популярним форумом фахівців із автоматичної математики та інформаційних технологій, а фахові доповіді, повідомлення і дискусії, нові ідеї, погляди та концепції сприятимуть узагальненню наукових підходів до розроблення автоматичних систем та розв'язання задач теорії керування.

Учасників конференції також привітав президент IT-компанії *DataArt Dnipro*, доцент факультету прикладної математики та інформаційних технологій **Олександр Хижка**.

Перші пленарні доповіді присвячено

пам'яті відомих українських вчених – вмінно бачити перспективи розвитку науки, розгортання нових напрямів досліджень. Всеволод Кунцевич один із перших зазначив про необхідність досліджень з розроблення методів розв'язування задач керування та ідентифікації в умовах невизначеності. Учений і його учні розвинули новий підхід до побудови адаптивних систем керування, що базовано на методах розв'язання задач параметричної ідентифікації, які дають гарантовані оцінки, а також на нових алгоритмах розв'язання задач оптимального керування в умовах невизначеності.

Олена Кісельова зазначила, що під керівництвом Юрія Кривоноса розроблено методи проєктування та технологічний інструментарій створення розподілених інформаційних технологій для комплексної автоматизації діяльності територіально-розподілених об'єктів. Він був науковим керівником із розроблення низки інформаційних технологій, зокрема підтримки діяльності Фонду соціального страхування з тимчасової втрати працездатності України; підтримки діловодства Верховного Суду України (система «КАРС»); типової інформаційно-аналітичної системи забезпечення процедури закупівлі товарів, робіт і послуг за державні кошти; системи розпізнавання рукописних математичних текстів; системи стиснення графічних зображень засобами адаптивних фрактальних структур та нейромереж. Він створив засоби комп'ютерного озвучення текстів українською мовою, розробив технологію для української жестової мови й багато іншого.

Участь у конференції взяли молоді вчені, аспіранти та студенти, які вже добре розуміють актуальність наукових досліджень у сучасному світі новітніх технологій та необхідність особистої участі в розв'язанні наукових проблем.

Робота конференції тривала в 11 секціях: Математичні проблеми керування та теорії динамічних ігор; Прикладний нелінійний

аналіз, багатозначні відображення та їх застосування; Керування та ідентифікація в умовах невизначеності; Оптимізація складних систем, чисельні методи; Керування технічними, технологічними та біотехнічними об'єктами; Керування аерокосмічними, морськими та іншими рухомими об'єктами; Робототехніка та мехатроніка; Інтернет речей та вбудовані системи; Інтелектуальні системи та технології; Розподілені та паралельні обчислення; Проблеми надійності та інформаційної безпеки систем керування.

Учасниками заходу стали близько 260 фахівців, а до обговорення подано 120 тем, серед яких питання комп'ютерного моделювання, обробки цифрових зображень, моніторингу та оцінювання параметрів складних об'єктів та систем, застосування нейромережних технологій, алгоритмів машинного навчання, технологій паралельних обчислень до розв'язання задач теорії керування, оптимізації тощо.

Науковий комітет конференції рекомендував найкращі доповіді для публікації у фахових виданнях «Проблеми керування та інформатики», «Кібернетика і системний аналіз», «Системні дослідження та інформаційні технології», «Радіоелектронні та комп'ютерні системи», у спеціальному випуску збірника наукових праць ДНУ «Питання прикладної математики і математичного моделювання», а також у збірнику наукових праць з автоматичного керування видавництва *River Publishers*.

У рішенні, ухваленому конференцією, визнано її високий науковий рівень, наголошено, що захід сприяє підвищенню стандартів безпеки та ефективності автоматизованих систем, і відзначено доцільність її подальшого проведення.

**За інформацією факультету
прикладної математики
та інформаційних технологій
ДНУ імені Олеся Гончара**

Штучний інтелект в освіті: інновації, виклики та перспективи

Штучний інтелект (ШІ) вже стає частиною освітнього процесу, трансформуючи навчання та професійний розвиток педагогів. З 1 серпня 2024 р. у ЄС набув чинності закон про ШІ – AI Act, який регламентує відповідальне використання ШІ. ЮНЕСКО також наголошує на безпечному та етичному застосуванні ШІ в освіті. В Україні ж близько 80% вчителів вже починають застосовувати ШІ у своїй роботі, хоча їм часто бракує належної науково-методичної підготовки.

У 2024 році Інститут цифровізації освіти НАПН України започаткував низку досліджень, присвячених використанню штучного інтелекту в середній освіті та у професійному розвитку вчителя, оскільки особливої актуальності набуває наукове осмислення, методичне опрацювання і науково-методичний супровід цього процесу. Проте діяльність в означеному напрямі розпочато ще раніше, коли ШІ лише почав активно застосовуватись.

Спільно з МОН України, закладами вищої освіти, громадськими організаціями було проведено низку заходів. Так, минулого року відбувся круглий стіл з питань використання ШІ в освіті, який зібрав понад 800 освітян. Також було проведено літню школу «ШІ, освіта і наука» та онлайн-школу «Цифрові технології в наукових дослідженнях» та ін. У рамках проекту «Штучний інтелект для молоді» створено спеціальні курси для вчителів: 15-годинний – для початкових класів та 45-годинний – для середньої школи, було розроблено програму з інформатики для учнів 7 класу «Штучний інтелект», схвалену МОН України. Крім того, фахівці Інституту долучилися до роботи над інструктивно-методичними рекомендаціями стосовно використання ШІ в школах, які розроблялися спільно з МОН України та Мінцифри України. Ці рекомендації мають забезпечити відповідальне, етичне та ефективне застосування ШІ у закладах освіти, що є ключовим для сучасної школи.

Науковці виокремили провідні напрями, де ШІ може бути корисним педагогам: це машинне навчання, обробка природної мови, генеративний ШІ, комп'ютерний зір, робототехніка, а також освітня та наукова аналітика. Щоб показати, наскільки

багатий вибір сервісів штучного інтелекту доступний для освітян, достатньо звернути увагу на спеціалізовані каталоги, які нині поширюються і стають об'єктом науково-педагогічних досліджень. Один із таких каталогів – AIxplorія, включає понад 5000 сервісів для різних освітніх цілей, і його перелік постійно поповнюється.

Один із ключових напрямів досліджень Інституту спрямований на розвиток відкритого освітнього середовища для вчителів. Для цього використовуються сучасні інструменти, зокрема такі, як Google Gemini та ALAYNA, які вже стали популярними серед українських освітян. Так, сервіс ALAYNA автоматично формує презентації на основі вказаних ресурсів, що значно економить час учителя під час підготовки до уроків.

Інший аспект досліджень Інституту стосується використання ШІ у навчанні природничо-математичних дисциплін. Науковці аналізують можливості використання сервісів різних платформ, зокрема Європейської хмари відкритої науки, що допомагає учителям біології, фізики та математики візуалізувати матеріал та полегшує процес його опанування. Використання таких технологій, як комп'ютерний зір та аналітичні платформи, дозволяє краще передавати учням складні концепції та робити навчання доступнішим.

Утім впровадження ШІ в освіті супроводжується викликами нестачі методичних рекомендацій та спеціалізованої підготовки. У відповідь Інститут цифровізації освіти НАПН України спільно з МОН України працюють над створенням методичних рекомендацій, що допоможе учителям безпечно інтегрувати ШІ в навчальний процес, забезпечуючи підтримку і можливість для учнів.

Марія ШИШКІНА,
*завідувач відділу
хмароорієнтованих систем
і штучного інтелекту в освіті
Інституту цифровізації освіти
НАПН України,*
*доктор педагогічних наук,
старший науковий співробітник*

Міжнародний семінар з цифрової трансформації освіти

Нещодавно відбувся третій англomовний рецензований воркшоп з цифрової трансформації освіти DigiTransfEd 2024 в межах 19 Міжнародної конференції з ІКТ в освіті, дослідженнях та індустріальних застосуваннях (ICTERI 2024). ICTERI – щорічна рецензована міжнародна конференція з комп'ютерних наук. Дискусії учасників – про дослідження, проєктування, розроблення, розгортання та використання передових інформаційних систем та інфраструктури інформаційно-комунікаційних технологій у промисловості та освіті. Особливу увагу завжди приділяють здійсненності та практичності запропонованих ідей, з наголосом на їх потенціалі або наявній реалізації. Наприклад, реалізацією концепції, комплексним прототипом, всебічним тематичним дослідженням або аналізом реальних випадків використання. Презентуються матеріали академічно-промислових партнерств для інновацій у сфері ІКТ і поширення відповідних знань.

Захід проходив у гібридному форматі на базі Українського католицького університету (м. Львів).

Семінар з цифрової трансформації освіти був уперше організований у 2022-му вечніми Інституту цифровізації освіти НАПН

Workshop 3L-Person

У межах 19-ї Міжнародної конференції з ІКТ в освіті, дослідженнях та індустріальних застосуваннях – щорічної рецензованої Міжнародної конференції з комп'ютерних наук (ICTERI 2024), відбувся Workshop 3L-Person. Було представлено 14 доповідей. Тематика виступів була актуальною для освіти: використання ІКТ в освітній практиці, переваги і недоліки застосування ШІ, віртуальна і доповнена реальність, імерсивне навчання та ін. Ініціаторами та модераторами заходу виступили професор Інституту цифровізації освіти НАПН України **Світлана Литвинова**, провідний науковий співробітник ІЦО НАПН України **Ірина Мінтій**, професор Криворізького державного педагогічного університету **Сергій Семеріков**.

Учасники представляли провідні виші країни: СумДУ імені А.С. Макаренка; НУ «Запорізька політехніка», КПІ ім. Ігоря Сікорського, УДУ імені Михайла Драгоманова, Чернігівський ОІППО імені К.Д. Ушинського, НУБІП України, Львівський ДУ безпеки

Україні спільно з Державним університетом «Житомирська політехніка» та Київським столичним університетом імені Бориса Грінченка. Між ученими Інституту та науково-педагогічними працівниками цих провідних вишів України тривають ефективні партнерські стосунки.

Цифрова трансформація змінила світ, суспільство та економіку. Однак до пандемії COVID-19 її вплив на освіту й навчання був набагато меншим. Цифровізація освітнього процесу всіх рівнів, галузей і напрямів підготовки, що відбулася під час пандемії, підготувала всі рівні освіти в Україні до роботи в умовах війни. Цифрова трансформація нині є ключовим питанням для досліджень усіх науковців світу.

Тематика DigiTransfEd 2024 демонструє насправді широкий спектр зацікавленості учасників:

- Стратегії цифрової трансформації навчальних закладів.
- Розвиток цифрових ресурсів для освіти.
- Цифрові освітні ресурси та практики.
- Оцінювання та оцінка цифрових навчальних середовищ.
- Інтеграція цифрових технологій у викладання та навчання.
- Онлайнові та змішані моделі навчання для загальної середньої освіти та вищої освіти.
- Залучення та мотивація студентів до онлайн-навчання.
- Навчання майбутніх вчителів та їх професійний розвиток для цифрової трансформації.
- Етичні та соціальні наслідки цифрової трансформації в освіті.

життєдіяльності, Київський СУ імені Бориса Грінченка, Вінницький ДПУ імені Михайла Коцюбинського, Криворізький ДПУ.

На першій сесії учасники обговорили такі доповіді: «Особливості змін у структурі інтелектуальних та особистісних якостей учнів ІКТ-професії» (**О. Буров**), «Використання штучного інтелекту в навчанні студентів мов програмування» (**С. Литвинова**), «Оцінка задоволеності використанням штучного інтелекту в освітньому процесі вчителями в Україні» (**Д. Покришень**), «Комп'ютерна система дистанційного навчання з інтегрованим штучним інтелектом» (**Д. Костецький**) та ін.

Учені зазначили, що ШІ дозволяє створювати персоналізовані програми навчання на потреби кожного студента. Викладачі позитивно оцінюють можливості, які надає ШІ для оптимізації рутинних задач, таких як перевірка завдань. Серед основних проблем, що заважають повноцінному використанню ШІ, вчителі та викладачі називають відсутність належної технічної підтримки та брак відповідної підготовки для роботи з новими технологіями.

Друга сесія присвячена проблемам розвитку цифрової освіти, зокрема: «Моніторинг

- Гейміфікація та ігрове навчання в цифровій освіті.
- Інноваційні технології та інструменти цифрової освіти.
- Адаптивні технології навчання.
- Цифрова трансформація та освітня рівність.
- Цифрове громадянство та цифрова грамотність в освіті.
- Цифрове навчальне середовище для кооперації, колаборації та спілкування.

Перша сесія семінару присвячена розвитку цифрової компетентності в освіті: висвітлено різні, проте взаємопов'язані аспекти цифрової трансформації – від розвитку цифрової компетентності у військовому керівництві до інтеграції гейміфікації в освіту з інформатики. Було зазначено, що інтеграція цифрових технологій призводить до педагогічних інновацій в усіх профілях і напрямках освіти.

На другій сесії семінару учасники висвітлювали окремі питання використання технологій в освіті з метою задоволення індивідуальних потреб учнів та побудови персоналізованих траєкторій навчання,

підвищення привабливості освітнього контенту та підвищення ефективності навчання для учнів.

Ще одна сесія семінару містила доповіді за результатами досліджень стосовно справедливості в освіті, результати навчання та підготовки учнів до викликів XXI ст. Кожне з досліджень розкриває свій аспект – аналіз політики, створення інструментів оцінювання чи дизайн захопливого навчального середовища, – але разом вони висвітлюють трансформаційний потенціал цифровізації в освіті.

Воркшоп DigiTransfEd 2024 зібрав поважний програмний комітет, до якого увійшли експерти з відомих освітніх та наукових установ у всьому світі. Участь представників з України увиразнює роль українських науковців у нинішній ситуації викликів, пов'язаних з війною. Комітет відіграв вирішальну роль у забезпеченні високої якості документів та звітів семінару, пропонуючи експертні огляди та оцінки. Участь експертів з провідних світових установ гарантує, що результати семінару відображають найновіші та найактуальніші розробки в галузі цифрової освіти, що зрештою сприяє глибшому розумінню та подальшому розвитку цієї трансформаційної галузі досліджень.

Матеріали кращих доповідей вміщено до збірника конференції та подано до індексації в Scopus.

Ольга ПІНЧУК,
заступник директора
ІЦО НАПН України,

кандидат педагогічних наук,
старший науковий співробітник

ефективності STEAM-орієнтованого середовища в закладах загальної середньої освіти: підходи до визначення критеріїв» (**О. Овчарук**), «Дослідження доцільності використання технологій гейміфікації у навчальному процесі здобувачів ІТ-спеціалізації» (**О. Смотр**), «Синергія віртуальних навчальних середовищ у контексті реалізації принципів дистанційного навчання здобувачів вищої освіти: економічний аспект» (**Я. Крупський**) та ін.

Учені зауважили, що нині однією з проблем залишається недостатня кількість учителів, які мають підготовку для викладання в

межах STEAM-підходу, існує потреба у створенні нових критеріїв для оцінювання ефективності STEAM-освіти, оскільки традиційні методи оцінювання не завжди підходять для вимірювання результатів міждисциплінарного навчання.

Доповідачі також звернули увагу на необхідність збереження балансу між автоматизацією процесів та підтримкою мислення і творчих здібностей учнів і студентів, оскільки надмірне покладання на технології може знижувати рівень автономії та самостійності в навчанні.

Проте у контексті розвитку цифрового суспільства питання впровадження провідних цифрових технологій набуває особливої актуальності для всіх рівнів освіти. Використання таких технологій сприяє вирішенню ключових освітніх викликів, серед яких подолання освітніх втрат, розвиток дистанційної форми навчання, а також формування індивідуальної траєкторії розвитку здобувачів освіти із застосуванням ШІ.

Світлана ЛИТВИНОВА,
заступник директора
ІЦО НАПН України,
доктор педагогічних наук, професор

У Поліському університеті створено цифровий хаб

У межах виконання угоди з Європейською Комісією щодо створення та забезпечення функціонування Поліського цифрового інноваційного хабу 12 грудня в Поліському національному університеті відбулося урочисте відкриття POLIDIH (Polissia Digital Innovation Hub).

Єдиний в регіоні цифровий інноваційний хаб POLIDIH, діяльність якого охоплюватиме всю північну частину України, допомагатиме підприємствам малого і середнього бізнесу, установам і організаціям державного сектору, територіальним громадам у вирішенні цифрових проблем і зростанні конкурентоспроможності.

Сприяючи цифровій трансформації північних регіонів України на базі таких цифрових інструментів як геоінформаційні системи, автоматизація і робототехніка, Поліський цифровий інноваційний хаб стимулюватиме цифрові інновації та сприятиме досягненню реальних результатів в економічному зростанні, створенні робочих місць та забезпеченні екологічної стійкості.

Нагадаємо, що на базі Поліського національного університету також реалізуються два проєкти рамкової програми ЄС з досліджень та інновацій ЄС «Горизонт Європа» на загальну суму **402 тис. євро**.

Наразі Поліський національний університет є єдиним у державі закладом вищої освіти, що одночасно реалізує два проєкти в межах програми ЄС «Горизонт Європа» і проєкт програми ЄС «Цифрова Європа» (координатор проєкту).

Поліський національний університет є єдиним в Україні закладом вищої освіти, на базі якого функціонує Національний контактний пункт рамкової програми ЄС з досліджень та інновацій «Горизонт Європа» за Кластером 6. Продовольство, біоекономіка, природні ресурси, сільське господарство та навколишнє середовище. Також на базі університету реалізуються шість різноманітних проєктів програми ЄС Erasmus+. Також університет став переможцем обох конкурсних відборів наукових, науково-технічних робіт та проєктів, що фінансуються

за рахунок зовнішнього інструменту допомоги Європейського Союзу для виконання зобов'язань України у Рамковій програмі Європейського Союзу з наукових досліджень та інновацій «Горизонт 2020» на загальну суму **8,6 млн грн**.

Поліський університет виконує також низку інших наукових та освітніх проєктів з європейськими партнерами: грантовий проєкт «Plants for Peace» з University of Copenhagen, University of Southern Denmark, що фінансує Novo Nordisk Foundation; проєкт «Functioning of the food supply chain in Ukraine and Moldova and implications for the EU accession» здійснює на замовлення Спільного Дослідницького Центру Європейського Комісії (JRC, EU).

Таким чином, Поліський національний університет виконує широкий спектр проєктів, що дозволяє акумулювати фінансові ресурси для реалізації ключових освітньо-наукових ініціатив у межах програм Європейського Союзу. Вже нині загальний обсяг фінансування таких проєктів на наступних кілька років складає понад **1,5 млн євро**.

Пресслужба Поліського національного університету

Допомога триває

Освітні заклади Ізмаїла, що на Одещині, отримали 100 планшетів Simbans Tango Tab, що дозволило обладнати чотири сучасні навчальні класи з поглибленим вивченням іноземних мов у ліцеях № 1, № 16 та Українського ліцею ім. Тараса Шевченка.

Це – подарунок міському відділу освіти від благодійної організації «Ermstal-Hilft» з німецького міста Деттінген-ан-дер-Ермс, повідомив Ізмаїльський міський голова **Андрій Абрамченко**.

Ідея передати Ізмаїлу 25 планшетів була обговорена на конференції Ukraine Recovery Conference'2024 у Берліні, проте під час переговорів кількість обладнання збільшилась вчетверо – і освітяни Ізмаїла отримали 100 одиниць обладнання, що надійшли як гуманітарна підтримка України у зв'язку з актуальним становищем в країні.

Подарунок від БО Ermstal-Hilft вже працює: планшети активно використовуються на уроках іноземних мов та інформатики. Як повідомив директор ліцею № 16 **Денис Каражекков**, в найближчих планах – використовувати сучасне обладнання на уроках з інших предметів.

Дійсно, сучасний світ активно переходить

в онлайн, що відкриває безмежні можливості для розвитку та навчання. Планшет дозволяє зробити процес комфортнішим та значно підвищити якість вивчення обраних предметів, що позитивно вплине на рівень успішності, а також результати шкільних досягнень.

При вивченні іноземних мов інтерактивні вправи допомагають швидко запам'ятати нові слова, фрази та граматичні конструкції. Спеціальні тести, які можна виконувати як на швидкість, так і в спокійному режимі, допомагають при контролі якості знань та оцінці реального рівня підготовки з обраних предметів. Це спрощує підготовку до контрольних та діагностичних робіт, а також знижує рівень стресу та емоційних переживань при проведенні зрізу знань.

«Ми вдячні нашим друзям з Німеччини, які протягом останніх років активно підтримують наше місто в найважливіші моменти. Завдяки цій допомозі ми зможемо зміцнити матеріально-технічну базу освітніх закладів, що покращить якість навчального процесу», – зазначив заступник міського голови **Сергій Лузанов**.

До слова, благодійники з Ermstal-Hilft доставляли в Україну теплий одяг, засоби особистої гігієни, обігрівачі, генератори, апарат УЗД, ліжка, інвалідні візки з милицями, пожежні драбини, рукави та шланги, рятувальний автомобіль тощо.

Ця невелика гуманітарна організація активно бере участь у наданні допомоги Україні під час війни та здобула відмінну репутацію і повагу в громадах Одещини, Херсонщини, Миколаївщини.

Громада Ізмаїла висловлює щире подяку благодійній організації Ermstal-Hilft та всім міжнародним партнерам, які, попри складну ситуацію, надають допомогу в забезпеченні життєво важливих потреб українців.

Ярина РУСИНЬСЬКА,
«ОІС»

Шерешевський Владислав. «Не дочекаєтесь». 2024.

Українська історія слугує потужним нагадуванням про те, що коли стає важко, сильні стають сильнішими. Публічна бібліотека імені Лесі Українки, що у Києві, стала кращою, ефективнішою, її діяльність пройшла найтяжчі стрес-тести, і стала добре помітною не лише в Україні, а й за кордоном. За керівництва **Ольги Романюк** на новий рівень вийшла міжнародна співпраця бібліотеки. Від 2022 р. було здійснено книгообмін з бібліотеками Вільнюса (Литва), Кракова (Польща), Кишинєва (Республіка Молдова), на запрошення колег відвідали Кишинів і Краків, проводять із ними онлайн-зустрічі. Ініціатива працівників бібліотеки – збір та відправка українським спільнотам біженців за кордоном українських книжок, що триває з квітня 2022 р., охопила 37 міст світу. Всього за цей період відправлено українським біженцям за кордон понад 10 тис. примірників.

Тетяна КОНДРАТЕНКО, член НСЖ України

4 вересня 2024 року Тернопіль попрощався ще з одним зі своїх Героїв. Загинув, виконуючи бойове завдання на Курщині, наш племінник – **Микола Погорілуй**, син кадрового офіцера **Ігоря Погорілого** та мами **Софії**.

На Микулинецькому кладовищі його прийняли бойові побратими, над могилами яких – море українських Прапорів. Саме тут, ще зовсім юним, біля Пантеону Січових Стрільців, Микола, як член організації «Пласт», склав свою першу присягу – клятву на вірність Україні. Слова пластової присяги: «Присягаю своєю честю, що робитиму все, що в моїх силах, щоб бути вірним Богові і Україні!» Із цим кличем 2018 року Микола пішов добровольцем на війну з московитами. Наступний контракт підписав напередодні повномасштабного вторгнення – 30 січня 2022 року. Служив у 44 окремій артилерійській бригаді імені гетьмана Данила Апостола оператором – топогеодезистом самохідного артилерійського взводу. Захищав Київ, Запоріжжя, Херсон, Суми.

Здобув вищу освіту за фахом юриста у Тернопільському національному економічному університеті, очолював студентський парламент університету.

Надійний, чесний і щирий. Так зі сльозами згадував про нього його фронтний побратим **Олександр**. Молох війни забирає від нас найкращих. Але залишаються у спадок для «живих і ненароджених» священні заповіді наших Воїнів, ограничені Шевченковим Словом.

Свою Україну любіть.

Любіть її... во врем'я люте,

В остатню, тяжкую мінуту

За неї Господа моліть.

Вічна пам'ять! Слава Героям! Слава Україні!

Наталія ФІЛІПЧУК,

доктор педагогічних наук,

професор, м. Київ

Про книги, бібліотеки та війну

Можливо, хтось скаже, що про бібліотеки в умовах повномасштабного воєнного вторгнення росії в Україну – недо- речно. Та нагадає, що друковане слово відійшло перед наступом Інтернету з його безмежними просторами та швид- кістю доступу до знань.

Проте саме книги – наші скриньки з листами-заповітами у майбутнє. І питання про те, чи є вони зараз затребувани- ми, набуває ознак збереження самоідентичності нації.

Тому ми вирішили дізнатися, як наразі у бібліотечній справі: чи є що та де читати?

З цим питанням звернулися до людини, яка курує цю систему, – очільника Управління культури та туризму Ізмаїль- ської міської ради Людмили Головльової.

– Наразі бібліотечні фонди пережива- ють процес ревізії й оновлення (є літера- тура, яку вилучають з публічного простору до запасників). За державної програми «Українська книга» наші бібліотеки щоріч- но отримують нові книги – до 600 екземп- лярів художньої та публіцистичної літера- тури. Міський бюджет виділяє кошти на придбання літератури за «Програмою роз- витку та функціонування української мови як державної в усіх сферах суспільного життя на території Ізмаїльської міської те- риторіальної громади» та міською цільовою програмою «Культура Ізмаїла» – цього року загалом **168 тис.** гривень. Було проведено тендер – і ми закупили **840 екз.** літератури українською мовою. Крім того, передпла- та періодичних видань для бібліотек міста склала близько **60 тис. грн.**

У місті працює 10 публічних бібліотек, в усіх житлових масивах міста. Наше завдання в умовах повномасштабного вторгнення – це збереження мережі, на- шого потенціалу.

– Як війна вплинула на бібліотеки?

– Бібліотека на вул. Придунайська по- стійно страждає від масованих атак во- рога. Після вересневої постраждала по- крівля – кошти вже виділено, будемо ремонтувати.

Знаєте, що примітно? Коли після ата- ки ми приїхали на комісійне обстеження, місцеві мешканці підійшли з питанням:

«Бібліотеку закриють? Не робить цього...» Ось вона – відповідь на питання щодо до- цільності зусиль зі збереження наших бі- біліотек... Ми робитимемо ремонти – але бібліотеки будуть і працюватимуть. До сло- ва, в житловому масиві Південний пра- цюють дві бібліотеки – для дорослих і для дітей. І обидві мають свого читача, своїх відвідувачів.

Місія

В Ізмаїлі є одна з найкращих в Одеській області бібліотека для юна- цтва, де обладнано Тренінговий центр для внутрішньо переміщених осіб. Там працює спеціальна програма: громадяни можуть приходити та спілкуватися, для них проводять спеціальні заходи. 2015-го це було ноу-хау. Наші бібліотекарі пра- цювали з дітьми – коли дорослим треба

було відлучитись... Центр так і працює – але трошки в іншому руслі.

– Але ж читають зараз набагато мен- ше? Чим «зазивають» бібліотеки читачів?

– Взагалі робота бібліотек зовсім інша, ніж це було колись. Прийшов до бібліо- теки, взяв книгу та пішов – зараз тако- го немає.

Сюди люди приходять за книгою, хоча молодь знає, що бібліотека є центром, куди можна прийти за методичною допо- могою – це стосується наших студентів, а їх дуже багато: Ізмаїл – студентське місто!

Дитячі бібліотеки впроваджують нові форми роботи. Ми розуміємо, що увага до книги – від сім'ї та від соціуму. Бібліотеки пропонують активне життя, аби діти при- ходили не тільки взяти книжку, а розви- ватися – на різноманітні заходи, театралі- зовані вистави, у комп'ютерні та звичайні класи. У нас є зразковий колектив «Театр книги». Життя вирує!

На базі Центральної міської бібліоте- ки ім. І. Котляревського відкрився Центр колекції транскордонних традицій, який створено в межах європейського про- екту «EFIGE – транскордонний комп- лекс. Поєднання культурної спадщини в Придунав'ї», реалізація якого – в ме- жах спеціальної операційної програми «Румунія – Україна 2014-2020».

Довідково

Проект EFIGE став результатом співпраці україно-румунського партнерства за пріоритетом 2.1 Спільної Операційної Програми «Румунія – Україна 2014-2020» – «Збереження та просування культурної та історичної спадщини». Центр створений для проведення конференцій, форумів та інших заходів і зустрічей з метою об'єднати всі національні товариства в єдиний культурний осередок.

У великій залі Центру представлено комплекти народних костюмів (українські, румунські, польські, німецькі, албанські, гагаузькі, болгарські) націй та народів, які зробили свій культурний та історичний внесок у нашу спільну спадщину. Пошиття костюмів довірили професіоналам, тому одяг буквально автентичний.

Проект «EFIGE», профінансований Європейським Союзом, включив в себе значну кількість заходів для реалізації головної мети – збереження та просування культурної та історичної спадщини, покращення транскордонного туристичного потенціалу регіону Галац – Тулча – Ізмаїл як інтегрованої частини культурної спадщини населення Євросоюзу – Нижньої Дунай.

«Успішна реалізація транскордонного проєкту зі збереження автентичності української культури – ще одне підтвердження впевненої та незворотної ходи України до перемоги у війні проти російського агресора за незалежність та мирне майбутнє нашого народу», – зазначили в адміністрації міста.

Проте свій «профіль» «Котляревка» зберегла: тут завжди є відвідувачі. ...Коли кажуть – не вистачає коштів, то насправді немає бажання. Можна зробити багато чого корисного, аби було бажання робити. І підтримка місцевого бюджету. Власне, це допомагає встояти та зберегти наші бібліотеки.

Маємо плани на час після Перемоги: плануємо відновити автобусні екскурсії, тому шукаємо екскурсоводів. Усе буде Україна!

Статистика

На кінець 2019 року було зафіксовано 25 *тис.* відвідувачів дитячих бібліотек та 20 *тис.* – в бібліотечній системі для дорослих.

2023 року ЦБС для дорослих надала послуги майже 22 *тис.* користувачів (зокрема 11 *тис.* – юнацтво).

Загальна кількість відвідувань склала 108 *тис.* Видано 412200 примірників. Відвідали інтернет-сторінку «Котляревки» 3767 користувачів.

Важливо, що не закрито жодну з бібліотек, не скорочено жодної вакансії.

– Про систему зрозуміло. Але є шкільні бібліотеки. Ще колись були на підприємствах. Що з ними?

– У школах бібліотеки працюють, оновлюються та реагуючи на запити часу. Варто сказати, що у школах є акція Дні «Занеси книжку до бібліотеки». А ще наші бібліотеки збирають книги для наших військових – нещодавно ми відправили 2 *тис.* примірників до нашого шпиталю та прикордонного загону.

У місті збереглася бібліотека на підприємстві – у ДП «Ізмаїльський морський торговельний порт».

– А стосовно інклюзії?

– У Центральній бібліотеці ім. І. Котляревського є одне робоче місце для незрячого користувача, який завдяки програмі екранного доступу із синтезом мови зможе виконувати будь-які роботи з текстовими масивами, вводячи, обробляючи і редагуючи тексти, працювати в мережі Інтернет.

У межах реалізації інформаційно-просвітницької кампанії «Україна без бар'єрів» в бібліотеці-філії № 4 провели інклюзивний воркшоп «У мого брата аутизм» за одноіменною книгою американської письменниці Дженніфер Мур-Маллінос, яка є також консультантом із психічного здоров'я дітей з раннього віку. Читачі вчилися азам спілкування з людьми аутистичного спектру у відомого професіонала.

Про оновлення фондів

Кількість нових надходжень у 2023 році склала 1065 примірників. Переважна кількість документів надійшла до фондів в одному екземплярі, що не дає можливості їх використання на абонементях.

За 2023 рік база облікового

електронного каталогу поповнилася 529 назвами.

– Цікаво про роботу дитячих бібліотек.

– Значну кількість відвідувачів зібрав «Бібліотечний кемпінг», організований у Центральній дитячій бібліотеці для дошкільників та учнів 1-4 класів.

Ніщо не об'єднує дітей краще за веселу гру, тому в квесті-грі «Острів Читалія на планеті Літо» взяло участь багато дітлахів. Дуже сподобався малюкам ланцюжок цікавих завдань «Ах, літо!» з кольоровими «міркувалками», казковими «заплутанками», журнальними «розглядалками» та іншими розвагами.

У Центральній дитячій бібліотеці для читачів середнього шкільного віку протягом канікул тривало літнє сафарі «Джунглі нас кличуть!» Діти читали книжки, брали участь у вікторинах, здобували бали-стікери. Переможницею гри стала дуже цілеспрямована дівчинка, учениця Українського ліцею **Іра Нейчева**, а приз «Бібліосимпатія» отримала учениця ЗОШ № 10 **Віка Константінова**, яка влітку прочитала рекордну кількість книжок!

Під гаслом «Зроби своє літо веселим та «прикольним» у відділі мистецтв ЦДБ пройшла акція МЕГАрозмальовка «Прикольне літо». З успіхом працювала й літня арт-майстерня «Влітку для малечі про цікаві речі», де творчі читачі брали участь у майстер-класах.

У межах проведення Всеукраїнської інформаційно-просвітницької тематичної акції «Національний тиждень читання», ініційованою Українським інститутом книги, Центральна дитяча бібліотека на сторінці «Книжечка Ізмаїльська» у Фейсбуці почергово інформувала про нові надходження від вітчизняних видавництв: Віват, «Vivat!», «Ранкові» перлинки, «Лєвова частка»: скарбниця «ВСЛ», Така чудова «Рідна мова!», «Богдан» навчить, розважить, зачарує.

Бібліотекарі міста усвідомлюють необхідність бути креативними, наполегливо рухатися вперед, зміцнювати позиції, зберігаючи традиційні функції та водночас надаючи актуальні послуги, бути невід'ємною частиною місцевих громад, адже від якості роботи бібліотеки залежить якість поколінь – як сучасного, так і прийдешніх.

– Дякую! Зичу плідних дружніх стосунків між читачами й книгами!

Ірина КОРОЛЬКОВА,
член НСЖУ,
м. Ізмаїл Одеської обл.

ДНПБ України імені В. О. Сухомлинського в інформаційному забезпеченні освіти незалежної держави

Цього року наукова і освітня громадськість відзначає 25-річчя Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В.О. Сухомлинського (далі – ДНПБ). А почалося все 30 жовтня 1999 р., коли Кабінет Міністрів України, відгукнувшись на ініціативу і за сприяння Національної академії педагогічних наук України (далі – НАПН України), видав відповідну постанову, якою було об'єднано дві спеціальні педагогічні бібліотеки – наукову бібліотеку Інституту педагогіки НАПН України та Центральну освітянську бібліотеку Міністерства освіти України. Фондаторами ДНПБ стали відомі українські вчені-академіки *Василь Кремень, Олександра Савченко, Ольга Сухомлинська, Микола Ярмаченко* й ін. Під керівництвом першої директорки бібліотеки *Павли Rogовой*, кандидатки історичних наук, колектив бібліотеки здійснив велику роботу щодо організації фонду, капітального ремонту приміщення. З 2015 р. маю честь очолювати цю унікальну установу: продовжувати традиції і впроваджувати інновації задля розбудови України як сильної європейської демократичної держави.

У контексті 25-річчя варто зауважити, що вивчаючи історію бібліотеки, зокрема формування її фонду, ми встановили, що підґрунтям слугували матеріали Харківського товариства грамотності (1869–20-ті роки ХХ ст.), яке провадило просвітницьку діяльність, зокрема й створювало книгозбірні (шкільні, народні тощо). Так, у 1896 р. при правлінні Товариства відкрилася бібліотека з педагогічним відділом. Цю подію ми розглядаємо як першопочаток власне освітянської бібліотеки. Підтвердженням цьому є виявлення значної частини видань із печатками Товариства у фонді ДНПБ. Не деталізуючи, повідомлю, що зібраний із 1926 р. галузевий фонд став основою наукової бібліотеки УНДІПУ (нині Інституту педагогіки), а потім – ДНПБ. Можна цілком впевнено стверджувати, що ДНПБ розвивалася разом із розбудовою незалежної держави Україна. Як зазначає В.Г. Кремень, НАПН України заснувала ДНПБ для виконання нових, унікальних на той час, функцій базисного науково-інформаційного ресурсу для діяльності науковців і освітян-практиків з метою розвитку освітніх наук і реформування освіти в умовах незалежної України. І нині ДНПБ – це знана і в Україні, і у світі науково-дослідна установа, національне галузеве книгосховище, науково-інформаційний, науково-методичний, культурно-освітній центр, який об'єднує ідеї і людей. Це особливо важливо в часи подолання викликів пандемії, повномасштабної війни, післявоєнного відновлення країни. Зупинюся на найважливіших здобутках.

Структура бібліотеки змінювалася відповідно до функцій і напрямів її діяльності. Нині у чотирьох наукових відділах – 48 наукових і в трьох бібліотечних – 20 бібліотечних працівників. Активно працює вчена рада як колегіальний орган управління. Із 2016 р. функціонує Рада молодих вчених, місія якої – розвивати потенціал наукової молоді бібліотеки.

У пріоритетах ДНПБ – наукові прикладні

дослідження з питань інформаційного забезпечення освіти, науково-методичного супроводу діяльності мережі освітянських бібліотек, а саме: педагогічного джерелознавства і біографіки, (зокрема сухомлиністики), допомога у створенні освітнього середовища в умовах цифровізації, проектування баз знань цифрових освітніх ресурсів, інформаційно-аналітичного супроводу цифрової трансформації освіти, педагогіки і психології. За 25 років (2000–2024) виконано 16 комплексних досліджень міждисциплінарного характеру, нині виконується п'ять. З огляду на потреби війни та повоєнного відновлення країни уточнено тематику досліджень, назви заходів, книжкових виставок, що сприяє підсиленню гуманітарного виміру національної безпеки у мовно-культурній та інформаційній сферах, реалізації політики національної пам'яті, формуванню патріотизму, української національної і громадянської ідентичності. Результати зазначених досліджень представлено в понад 3 тис. наукових працях (із них майже 2 тис. підготовлено за 2015–2024 рр.). За останні п'ять років значно зросла кількість статей у виданнях, що входять до наукометричних баз даних Scopus і Web of Science Core Collection, опублікованих англійською мовою статей та тез.

Поповнюються електронні ресурси: «Видатні педагоги України та світу», «Вчені

НАПН України», «Віртуальний читальний зал освітянина», «Моніторинг_ЗМІ», «Педагогічна наука України: бібліометричний аудит», «Фактографічна база даних «Знаменні та пам'ятні дати у сфері освіти». Зауважимо, що унікальний цифровий ресурс «Видатні педагоги України та світу» (містить інформацію про понад 90 постатей) дуже затребуваний в українських і закордонних користувачів. Загальна кількість переглядів **220 тис.**

Ми прагнемо, щоб про результати наших досліджень знало якнайбільше людей, тож розміщуємо продукцію на вебпорталі ДНПБ (328), в ЕБ НАПН України (1418); у Науково-педагогічній електронній бібліотеці (далі – НПЕБ) ДНПБ (286) тощо. Кількість завантажень продукції з ЕБ НАПН України понад 170 тис. Інноваційною формою впровадження є реалізація одинадцяти онлайн-проектів («Педагоги України: пам'ятаємо, шануємо!», «Українські педагоги про національно-патріотичне виховання», «Sukhomlinsky News», «Казки В.О. Сухомлинського у підручниках та посібниках О.Я. Савченко» та ін.).

Уперше в історії бібліотеки з 2018 р. висвітлює результати досліджень фахове електронне наукове періодичне видання «Науково-педагогічні студії» (головні редактори – Л.Д. Березівська, І.М. Шоробура), засновником якого є ДНПБ спільно з Хмельницькою гуманітарно-педагогічною академією (категорія «Б») (<http://npstudies.dnpb.gov.ua/issue/view/9711>), підготовлено 8 випусків).

Ми пишаємося серією біобібліографічних покажчиків (загалом 82), з них «Академіки НАПН України» – 35, «Ювіляри НАПН України» – 35, «Видатні педагоги України та світу» – 12, щорічним «Календарем знаменних і пам'ятних дат у галузі освіти і педагогічної науки» (2007–2024) – 20, збірниками матеріалів науково-практичних історико-освітніх заходів (2015–2024) – 10.

За чверть століття проведено 292 науково-практичні заходи, з них 84 – за останні п'ять років. Педагогічна та бібліотечна громадськість схвально сприйняла заходи з проблем інформаційного забезпечення освіти, психології, педагогіки, історії освіти, зокрема біографістики, сухомлиністики та ін.

Науково-інформаційну діяльність спрямовано на формування унікального галузевого інформаційного ресурсу. Загалом фонд бібліотеки налічує майже **600 тис.** документів, переважно з педагогіки та психології.

Офіційний вебпортал (<https://dnrb.gov.ua/ua/>) із 2016 р. інформує про всі напрями діяльності бібліотеки, представляє її ресурси, інноваційні послуги, а це сприяє підвищенню оперативності та якості науково-інформаційного забезпечення сфери освіти й науково-методичного супроводу мережі освітянських бібліотек, збільшенню кількості дистаннтних користувачів (у 2023 р. – понад **65 тис.** осіб, у 2024 р. – понад **48 тис.** осіб).

Активно поповнювалися електронний каталог, Науково-педагогічна електронна бібліотека, яка містить понад **12 тис.** повнотекстових документів. Наголошу – за останні роки зросло кількість звернень до її ресурсів, про що свідчить статистика відвідувань (майже **150 тис.**) і завантажень (понад **50 тис.**). Вельми популярними є традиційні електронні ресурси: рубрика «Бібліотечному фахівцю», сторінка «Бібліотеки в реаліях війни», онлайн-проекти «Дистанційна самоосвіта бібліотечних працівників», «Наукова періо-

освітній, науковий і бібліотечній сферах, реалізації державної політики щодо відкритої науки, інформаційної безпеки дітей і дорослих під час війни тощо.

Вкрай важливою є робота з рідкісними виданнями, особливо з науковим об'єктом, який є національним надбанням України. Щоб зберегти видання для майбутніх поколінь, їх оцифровано і мікрофільмовано, проведено реставраційні та палітурні роботи. Аби рідкісні видання стали доступнішими, із 2010 р. формується база даних «Рідкісні книги» (загалом понад **15 тис.** записів), розділ «Книжкові пам'ятки» у НПЕБ. Серед здобутків – відкриття в 2016 р. кімнати-музею рідкісної книги, де проводяться виставки, лекції, екскурсії. Із 2021 р. наповнюється сторінка «Віртуальна кімната-музей рідкісної книги».

Освітянська громадськість цінує експозиційно-виставкову діяльність ДНПБ. Загалом за 25 років підготовлено понад 2390 книжкових тематичних і персональних виставок, з них за останні п'ять – 190, з них 170 – віртуальні.

Максимально забезпечено потреби мережі освітянських бібліотек (на жаль їх з – понад **15 тис.** тепер – **13 тис.**), а саме: надаємо консультаційно-методичну допомогу; всіляко сприяємо формуванню електронного інформаційного ресурсу методичного характеру. Особливо відзначу налагодження системної роботи з науковими бібліотеками НАПН України, проведення 30 науково-методологічних семінарів «Наукова бібліотека та якість сучасної освіти в умовах воєнного стану» (із 2016 р.); 17 щорічних (із 2007 р.) бібліотечних секцій у межах Всеукраїнських педагогічних читань «Василь Сухомлинський у діалозі з сучасністю» у різних областях України.

Повсякчас і нині ми дбали і дбаємо про те, щоб наша соціокультурна робота була розмаїтою. Провели чимало культурно-освітніх масових заходів (презентації, екскурсії, акції тощо). Серед наших здобутків і відкриття у 2018 р. музейної експозиції «ДНПБ України ім. В.О. Сухомлинського НАПН України: історія і сучасність».

ДНПБ плідно співпрацює з науковими інститутами НАПН України і НАН України, закладами освіти, Київською малою академією наук, бібліотеками, Педагогічним музеєм України, громадськими організаціями. На базі бібліотеки проводиться переддипломна та виробнича практики студентів. ДНПБ бере активну участь у виконанні Програми спільної діяльності НАН України та НАПН України; Програми спільної діяльності МОН України

та НАПН України; у реалізації Концепції національно-патріотичного виховання дітей та молоді. Поглибилося й міжнародне співробітництво (участь у заходах, міжнародних проєктах, мобільність наукових співробітників, книгообмін тощо) заради поширення правди про російську агресію, утвердження європейської інтеграції.

Розширилося інформування суспільства про діяльність ДНПБ на її вебпорталі, сторінці в соціальній мережі Facebook, YouTube-каналі, сайтах НАПН України й Української бібліотечної асоціації, у ЗМІ. Запрошуємо ознайомитися.

Отже, від дня заснування ДНПБ бере активну участь у розбудові національної системи освіти, для якої, саме незалежність України відкрила нові можливості. Колектив дбає про належні умови для якісного забезпечення фахових потреб науковців і освітян. Саме задля цього ми проводимо дослідження, створюємо галузеві інформаційні ресурси, передусім цифрові, надаємо вільний і багатоаспектний доступ до світових інформаційних мереж і банків даних, широко використовуємо новітні інформаційно-комунікаційні технології. Наша бібліотека утвердилася як національний лідер інформаційного забезпечення освіти, педагогіки, психології незалежної України. Увиразнилося це у кризових для українського суспільства умовах – під час пандемії COVID-19 і повномасштабної російської війни проти України. Ми й надалі будемо реалізовувати Стратегію розвитку ДНПБ для забезпечення потреб оборони національної незалежності, формування конкурентоспроможного людського капіталу України як сильної європейської держави. Як влучно сказав відомий сучасний американський письменник Стюарт Бранд: «Бібліотеці не потрібні вікна. Бібліотека сама є вікном». Впевнена, ДНПБ – є таким вікном у широкий світ культури і цивілізації. Все буде Україна!

Лариса БЕРЕЗІВСЬКА,
директор ДНПБ України
імені Василя Сухомлинського,
доктор педагогічних наук, професор,
член-кореспондент НАПН України

дика України онлайн з питань освіти, педагогічної, психологічної та соціальних наук»; нова рубрика «Українська мова онлайн», сторінка «Пункт європейської інформації» тощо.

У межах інформаційно-бібліографічної діяльності підготовлено актуальні бібліографічні списки на запити вчених НАПН України; укладено й оприлюднено на вебпорталі, у Facebook рекомендаційні бібліографічні списки, присвячені національно-патріотичному вихованню дітей і молоді, протидії поширенню пандемії Covid-19, організації діяльності освітянських бібліотек під час карантину, використанню технологій штучного інтелекту в

Єдність помислів і дій

27-28 листопада місто Вінниця стало епіцентром знакової події, яка є черговим і надзвичайно важливим кроком на шляху розвитку і поглиблення творчої співпраці освітан і вчених України та Польщі.

Колектив Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського мав честь приймати ХЮвілейний Українсько-Польський/Польсько-Український науковий форум «Освіта для цифрової трансформації суспільства».

Захід організовано за підтримки Національної комісії України у справах ЮНЕСКО, Міністерства освіти і науки України, Національної академії педагогічних наук України, Комітету педагогічних наук Польської академії наук, Академії спеціальної педагогіки імені Марії Гжегожевської, Університету ім. Адама Міцкевича у Познані, Наукового педагогічного то-

вариства «Польща – Україна». Грунтова організаційна діяльність Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського, Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України, Інституту цифровізації освіти НАПН України, Державної науково-педагогічної бібліотеки імені В.О. Сухомлинського забезпечила багатогранну діяльність учасників Форуму: глибокі доповіді пленарного засідання, плідні дискусії секційних засідань, різноманітні активності на додаткових майданчиках у межах заходу.

Перед початком Форуму було представлено створений організаторами фільм про наукову співпрацю України та Польщі й хронологію попередніх Форумів.

На урочистому відкритті Ювілейного форуму були присутні представники органів місцевої влади, освітніх установ, громадських організацій, відомі науковці України й Польщі.

Форум відкрила, ректор Вінницького державного педагогічного університету, професор **Наталія Лазаренко**. З вітальними словами до учасників форуму звернулися: Президент НАПН України, академік **Василь Кремень**, академік-секретар Відділення професійної освіти і освіти дорослих НАПН України **Нелля Ничкало**, директор Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України, член-кореспондент НАПН України **Лариса Лук'янова**, заступник начальника Вінницької обласної військової адміністрації з питань цифрового розвитку, цифрових трансформацій і цифровізації **Андрій Кавунець**, заступник міського голови м. Вінниці **Владислав Скальський**, Голова Комітету педагогічних наук Польської академії наук, професор **Агнешка Цибаль-Міхальська**, Голова Наукового педагогічного товариства «Польща-Україна», професор **Франтішек Шльосек**, голова Вінницької обласної організації профспілки освіти і науки **Сергій Пугачов** та інші відомі вінничани.

«Війна не зупинить нашу думку. Не зупинить нашу освіту та науку. Саме на таких заходах ми можемо обговорити цікаві ідеї, які рухають нас вперед. Дякуємо польському народу за наукову співпрацю та підтримку з перших днів

війни», – зазначила Наталія Лазаренко. Президент НАПН України Василь Кремень наголосив, що співпраця з польськими колегами завжди спрямована на зміцнення дружніх відносин між нашими країнами та активізацію процесу європейської інтеграції України. «Завданням нашого покоління є розбудова нової, сучасної України, заснованої на інноваціях та новітній освіті. Саме наука та освіта є рушійними силами розвитку держави», – підсумував Василь Кремень.

Звертаючись до присутніх, заступник начальника ОВА Андрій Кавунець відзначив, що освіта та цифровізація тісно пов'язані між собою. «Сьогодні цифровізація охоплює всі сфери нашого життя. Україна нині є одним зі світових лідерів цифровізації, про що свідчить успіх таких цифрових продуктів, як «Дія». Міністерство цифрової трансформації України веде активні перемовини з низкою країн про впровадження аналогічних продуктів. Про досягнення у цій сфері свідчать також результати Індексу електронного управління (EGDI), за яким Україна зайняла 5-те місце в світі. Навіть попри повномасштабну війну за два роки ми піднялися на 25 позицій. Також за показником E-Participation, який вимірює, наскільки громадяни готові долучатися до державних процесів через онлайн-платформи ми посідаємо перше місце у світі», – зауважив він.

Перший пленарний день зібрав учених і практиків, які ділилися досвідом впливу інформаційної культури на суспільство, подолання сучасних викликів та актуальних проблем підготовки педагогів до роботи в умовах цифрової реальності, використання штучного інтелекту. У виступах спікери наголосили на важливості міжнародної співпраці в умовах цифрової трансформації суспільства.

Цікавою і ґрунтовною була виставка наукової і навчально-методичної літератури, виставки художньої і технічної творчості студентів і викладачів університету «Натхненні творчістю».

У межах форуму відбувся благодійний концерт «Мелодія дружби славетних народів». Виконавці створили незабутню атмосферу, поєднавши українське та польське мистецтво. Зворушливим дарунком для глядачів був виступ гостей із незламного міста Харків.

Українсько-польська / польсько-українська наукова співпраця вийшла за межі офіційних зустрічей і протоколів. Вона закономірно перейшла на високий рівень системної співпраці, наукового міжособистісного спілкування, якому, незважаючи на перепони і труднощі сучасності, притаманні креативність, постійні пошуки, методологічне і морально-етичне збагачення, невпинне зростання

і сердечна радість за творчі здобутки колег в Україні і Польщі, постійна щира підтримка однодумців.

Другий день форуму пройшов у форматі секційних засідань, під час яких обговорювали цифровізацію української освіти в умовах воєнного стану, сучасні інновації у професійній та післядипломній освіті, використання цифрових технологій у формальній і неформальній освіті.

Учені не лише дискутували на актуальні теми, але й давали конкретні пропозиції щодо подальших кроків із впровадження цифрових технологій.

За результатами Форуму презентовано монографію «Освіта для цифрової трансформації суспільства», створеної у співпраці українських і польських учених.

X Ювілейний науковий Форум став прикладом того, як освіта об'єднує суспільство,

надихає на співпрацю і створює умови для сталого розвитку. Сучасна освіта – це не лише знання, а й можливість розбудови майбутнього, орієнтованого на прогрес у сучасному цифровому світі.

Валентина ГОРДІЄНКО,
учений секретар відділення
педагогічної освіти
і освіти дорослих
НАПН України

Рефлексія подій X Форуму

Василь КРЕМЕНЬ,
президент НАПН України,
академік НАН України,
академік НАПН України
Ми започаткували співпрацю,
переслідуючи декілька цілей

Ми розпочинали проведення цих форумів з 2005 року, хоча тісні контакти з польським Комітетом педагогічних наук і рядом польських університетів у нас тривають чверть століття.

Коли ми започатковували і розвивали співпрацю з польськими колегами ми переслідували декілька цілей. Головна з них навіть не обмін думками щодо педагогіки, розвитку освіти, хоча це дуже важливо. Для мене головна мета – максимально сприяти зміцненню дружби з польським народом, з польською державною, які слугували і слугують головним адвокатом європейської інтеграції України. Саме Польща, як ніяка інша країна, розуміла і розуміє важливість євроінтеграції України і саме Польща максимально сприяла і сприяє цьому.

Друга за значимістю ціль – обмін науковими доробками, контактами безпосередньо між науковцями, освітянами. Кожен Форум був присвячений якійсь актуальній проблемі, зокрема й нинішній.

Ми відчували істинну солідарність і дружбу польського народу і польських педагогів, коли російський ворог здійснив повномасштабне вторгнення в Україну. Мільйони громадян України перебували і залишаються в Польщі. Завданням нашого покоління є розбудова нової, сучасної України, заснованої на інноваціях та освіті. Саме наука та освіта є рушійними силами розвитку держави.

Переконаний, що Україна досягне Європейського Союзу і досягне достойного миру.

Агнешка ЦИБАЛЬ-МІХАЛЬСЬКА,
доктор хабілітований,
професор, Голова Комітету педагогічних наук Польської академії наук, Університет ім. Адама Міцкевича в Познані, Польща

Тривала й плідна наукова співпраця має велике значення

Надзвичайна честь та унікальна нагода представляти Комітет педагогічних наук Польської академії наук та факультет педагогічних досліджень Університету ім. Адама Міцкевича в Познані в обставинах X Ювілейного українсько-польського /польськоукраїнського наукового форуму. Велими зворушена і відчуваю велике академічне та особисте задоволення, звернувшись зі вступним словом і виступом від імені факультету та спільноти науковців, які були співорганізаторами X Форуму. Користуючись нагодою, висловлюю вдячність за входження до спільноти науковців як іноземний член НАПН України та присвоєння звання Doctor Honoris Causa Луганського національного університету імені Тараса Шевченка – це велика честь для мене.

X Форум став ще однією важливою нагодою побачити, а насамперед розвинути нашу польсько-українську та українсько-польську наукову співпрацю. Цьогорічна тема – «Освіта для цифрової трансформації суспільства», стала запрошенням до спільного осмислення складної проблеми – освіта як детермінанта людського існування з важливим наголосом на необхідності перспективного мислення, де сутністю є якість світу і людини в перспективі розвитку, зумовлена динамічно змінюваною реальністю нашого часу – цифровою реальністю. Обмін досвідом під час зустрічі

проливає абсолютно нове світло на цілісне, глибоке та відповідальне осмислення теми викликів, які постають перед освітою під час соціальних змін, у часи кризи, з одного боку, та цифрової трансформації, з іншого.

Франтішек ШЛЬОСЕК,
Голова Наукового педагогічного товариства «Польща – Україна», доктор хабілітований, професор Академії спеціальної педагогіки ім. Марії Гжегожевської, іноземний член НАПН України

Свідчення тривалої і дружньої співпраці між освітянами обох країн

Чергову, десяту, зустріч українських і польських представників освітніх наук треба вважати однією з унікальних, навіть неординарних подій у 30-літній співпраці науково-педагогічних спільнот обох дружніх країн. Вона відбулася у Вінниці в умовах інтенсивних бойових дій, які веде російський агресор проти незалежної України. Тому організатори цього важливого заходу, наголошуючи на дружбі, безперервності та глибині наукових контактів між польськими та українськими освітянами, заслуговують на велике визнання та теплі слова подяки за чудовий результат X Форуму. Предметом обговорення учасників було надзвичайно важливе питання підготовки сучасної молоді до тих змін, які несе (додасть в найближчому майбутньому) надзвичайно швидка цифрова трансформація. Відображення питань, що обговорювалися на X Форумі, є двотомна праця (том I: 525 с., том II: 544 с.) «Освіта для цифрової трансформації суспільства». Передмову до цього видання написали керівники найважливіших науково-педагогічних

установ обох країн, а саме президент НАПН України **Василь Кремень** та голова КПН ПАН **Агнешка Цибаль-Міхальська**. Цей факт є свідченням важливості, яку педагогічні спільноти України й Польщі надають співпраці, що триває вже тридцять років. Зміст статей (українських і польських авторів) наголошує на необхідності врахування зазначених проблем і в педагогічній теорії і, насамперед, в освітній практиці.

За підготовку, вектори співпраці й результати хочу подякувати НАПН України, президенту НАПН України **Василію Кременю** та академіку-секретарю відділення професійної освіти і освіти дорослих НАПН України **Неллі Ничкало**. Висловлюю велику подяку керівництву Вінницького державного педагогічного університету ім. М. Коцюбінського на чолі з ректором, професором **Наталією Лазаренко**, яка заявила про готовність організувати X Форум ще до лютого 2022 року і, незважаючи на воєнні умови, дотримала свого слова!

Говорячи про Форуми, варто пам'ятати, що вони виплекані академіком Неллею Ничкало, яка при створенні програмних концепцій, організації та перебігу кожного з десяти була головною. Від імені Педагогічного товариства «Польща – Україна» хочу щиро подякувати за цю важку, але дуже ефективну роботу.

Нелля НИЧКАЛО,
академік-секретар відділення професійної освіти і освіти дорослих НАПН України, доктор педагогічних наук, професор

Духовне і наукове збагачення у співпраці

Упродовж двох останніх десятиліть моя науково-професійна (педагогічна) діяльність пронизана ідеєю українсько-польської /польсько-українських наукових Форумів. Пощастило, що була

учасником усіх Форумів, причетна до їх підготовки і проведення разом з колегами й друзями.

В основу кожного з Форумів покладено ключову ідею, спрямовану на пробудження творчого потенціалу, потужного руху до відкриття нового знання і нових можливостей, взаємозбагачення науковців-педагогів України і Польщі.

У Форумах брали участь видатні українські і польські вчені професори Тадеуш Левовицький, Вацлав Новацький і Станіслав Качор, Іван Зязюн і Семен Гончаренко. Вони відійшли в інші світи, та їхні ідеї натхненно і творчо розробляє молодше покоління польських й українських вчених-педагогів, які методологічно зростають у процесі цієї потужної міжнародної співпраці.

Як відомо, два Форуми з десяти відбулися в умовах російської війни проти України. IX Форум (травень 2022 р.) – у Любліні (Університет Марії Кюрі-Склодовської), X Форум (листопад 2024 р.) – у Вінницькому державному педагогічному університеті імені Михайла Коцюбинського. У травні 2022 р. через війну до Любліна не змогла приїхати офіційна українська делегація. Проведення X Форуму було перенесено через бомбардування на кінець листопада. Форум відбувся! На дуже високому рівні за всіма критеріями. І на цей раз не змогла приїхати до нас польська делегація на чолі з Головою Комітету педагогічних наук пані професором Агнешкою Цибаль-Міхальською.

Та ми їх і чули, і бачили: вони надіслали відеозаписи своїх доповідей, підключалися до Форуму онлайн. Ми були разом!

Були дискусії, доброзичливі поради і взаємні консультації. Ми завжди чули один одного. Завдяки цьому наша співпраця ставала більш плідною. А дворічні інтервали між Форумами не були мовчазними перервами: проведено не одну спільну конференцію, видано монографії, збірники наукових праць, наукові журнали.

У дружній атмосфері народжуються нові ідеї й нові творчі задуми. Головне – як їх реалізувати, об'єднавши зусилля, і як знайти хоча б мінімальні кошти

на проведення цих та інших заходів. Адже ні в Україні, ні в Польщі бюджетних коштів на це не передбачено ...

Щоразу відкриваю для себе нових особистостей, діяльність яких вливається в потужну річку творчості й натхнення. Доктори Беата Шуровска, Іоланта Вішневська, Катажина Новосад, Анжей Кобялка і багато інших. Усе це збагачує фундамент польсько-української/українсько-польської наукової співпраці.

Форуми – величезна і плідна наукова співпраця, що єднає освітян-науковців наших країн.

Тереса ЯНИЦКА-ПАНЕК, доктор хабілітований, професор Академії прикладних наук Стефана Баторія, Скерневіце, Польща

Педагогічний, науковий, організаційний та культурний досвід

Міжнародне співробітництво між Україною та Польщею має давнє коріння та перспективи подальшого розвитку. Я брала участь у кожному з Українсько-польських /польсько-українських форумів, де розглядалися цікаві та актуальні соціальні, соціологічні, педагогічно-психологічні, патріотичні та національні проблеми.

Найбільше запам'ятався Форум, що відбувся на горі Устронь у 2005 р., й лекція професора Івана Зязюна, який розповів про політичну та академічну трансформацію в Україні. Мене вразили приклади методичної роботи в галузі формування педагогічної культури студентства, підтверджені в майбутньому виданням книги згаданого автора «Педагогічна майстерність». З радістю згадую дискусії в університетах Києва, Львова, Черкас, Вінниці та на польській землі в Кракові, Варшаві, Бидгощі, Любліні та інших містах. Під час форуму завжди домінувала наукова складова, але неможливо

оминути увагою патріотичні та історичні заходи (наприклад, покладання квітів на Майдані, вшанування пам'яті Небесної сотні), а також заходи з популяризації традицій певного регіону (під час Форуму в Черкасах відвідали місце народження та творчість Кароля Шимановського в Тимошівці, брали участь у церемонії присвоєння його імені початковій школі). Коли дискусії проходили в Університеті Переяслава (2019) і були присвячені освіті для миру, ми сподівалися, що це питання виявиться пророчим для ситуації в Україні! Обговорювалися цінності миру; посаджено Дуба незалежності. Але війна ще триває... Проте науковці наших країн співпрацюють. Наприклад, Академія прикладних наук імені Стефана Баторія підписала угоду з Харківським НПУ імені Григорія Сковороди, Інститутом педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України та ін. Я не можу уявити відсутність продовження цієї співпраці, посиленої іншими, також систематично організованими заходами, такими як дослідницькі семінари (ініціатива професора Франтішека Шльосока, у співпраці з президентом НАПН України, професором Василем Кременем, академіком-секретарем Неллею Ничкало). Я очікую, що X Форум у Вінницькому університеті замикасе десятку, але відкриває новий ракурс. Дякую всім, хто дозволив мені отримати такий педагогічний, науковий, організаційний та культурний досвід.

Ян ЛАЩИК, доктор хабілітований, професор Академії спеціальної педагогіки ім. Марії Гжегожевської, Варшава, Польща

Щохвилинна співпраця

Як польський педагог, який бере участь у Форумах, цьогорічну підготовку до події і її перебіг можна оцінити трьома

поняттями: невизначеність, захоплення і визнання.

Цьогорічному Форуму не пощастило: усе відбувалося буквально в супроводі вибухів бомб і ракетних ударів. Надзвичайно складні умови, в яких українським організаторам довелося готувати цей складний міжнародний науковий захід, призвели до виправданої невпевненості деяких польських учасників щодо можливості проведення конференції. Цю невизначеність посилювало надходження інформації про розширення агресором районів ракетних обстрілів, посилення пошкоджень інфраструктури, значні перебої в роботі українських університетів тощо. Невдовзі сумніви, чи відбудеться X Форум, переросли в переконання, що інакше й бути не може. Цілеспрямованість, прагнення до досягнення мети та розсунення меж доступного викликають захоплення Україною та українським народом.

І методика підготовки, і хід, і результати Форуму заслуговують найвищої оцінки та визнання. X Форум досяг плідних результатів. Двотомне видання тез – доказ актуальності та важливості обговорюваних питань, а з іншого – величезний матеріал для роздумів і реалізації, джерело цінної інформації. Зусиллями української сторони було підготовлено бібліографічний покажчик, у якому задокументовано хід та найважливіші результати співпраці українських і польських освітян.

Насамкінець підкреслимо ще одну обставину. Різноманітність тем, що становлять цифрову освіту, та багатоаспектність питань, що обговорили спікери, підтвердили їх актуальність для польських та українських освітян. Це пізнавальне розмаїття та можливість подальших досліджень доводять необхідність подальшого обміну думками та досвідом, що, ймовірно, стане приводом для наступного, XI Форуму, організованого в Польщі за два роки. Співпраця українських та польських освітян витримала найвище випробування!

Закінчення. Початок на с. 14

Гліб ГОЛОВЧЕНКО,
директор Українського
інституту підвищення
кваліфікації працівників
телебачення, радіомовлення
і преси, доктор педагогічних
наук, секретар Національної
спілки журналістів України
**Російські ракети й
дрони не зупинять
розвитку та співпраці**

Творча група телеканалу TAK TV та Коледжу преси та телебачення, яку я мав честь очолювати, протягом майже 20 років створювала документальні фільми, присвячені Форумам. Приємно було, що й X Форум розпочався з перегляду фільму «Педагогіка серця – джерело творчої співпраці», присвяченого 20 рокам співпраці НАПН України з КРН ПАН та десяти Форумам, що відбулися в межах цієї співпраці. Кожен з учасників фільму зазначив, наскільки важливими Форуми стали не тільки для розвитку педагогіки обох країн, але й для розвитку співпраці між Україною та Польщею. Результат цієї співпраці ми відчули зокрема в 2022 році, коли Польща дала прихисток мільйонам українських біженців. І донині Польща на всіх рівнях є надійним партнером України. Прем'єра фільму відбулася на великій мультимедійній платформі університету, і всі учасники Форуму мали можливість перегляду, як у залі, так і в Інтернеті. Фільм схвально оцінили і в Україні, і в Польщі.

Незважаючи на певні виклики, спричинені діями ворога (повітряні тривоги, запуски дронів та ракет), програму Форуму вдалося успішно реалізувати. Особливою подією став мистецький флешмоб «Українсько-польська палітра дружби», який об'єднав усіх учасників у спільній творчій атмосфері.

X Форум високо підняв планку сучасної української педагогічної науки. Ми готові до євроінтеграційних процесів.

Дякую Силам оборони України, які дали змогу провести Форум в Україні!

Мирослава БОБК,
завідувач відділу змісту
і технологій педагогічної
освіти ІПООД імені Івана
Зязюна НАПН України, доктор
педагогічних наук, професор
Миті професійного щастя

У професійному житті сталася важлива подія. Уперше особисто взявши участь у знаковому для розвитку міжнародного співробітництва заході, відчувала гордість за українських вчених НАПН України, викладачів університету, які у складний час війни росії проти України згуртувалися навколо реалізації ідеї проведення Форуму.

Відчувала глибоку повагу до польських колег – представників Комітету педагогічних наук Польської академії наук, Академії спеціальної педагогіки імені Марії Гжегожевської, Університету ім. Адама Міцкевича в Познані, Наукового педагогічного товариства «Польща – Україна», за професійну особистісну підтримку у проведенні форуму, який за два десятиліття употужнив дослідницьке, освітнє партнерство між двома нашими державами.

Кожен виступ – інтелектуальний катарсис, відкриття інноваційних ідей теорії і практики цифровізації освіти й науки. Методологічно потужні, натхненні виступи вчених з обох країн – можливість зануритися у проблематику дослідницьких рефлексій, цінних освітніх практик реалізації тенденцій цифровізації освіти і науки в європейському контексті.

Схвилювала мить презентації двотомної монографії учасників Форуму «Освіта для цифрової трансформації

суспільства / Edukacja dla cyfrowej transformacji społeczeństwa», до підготовки якої мала професійне щастя долучилися.

Естетичне обрамлення Форуму – концерт «Мелодія дружби славетних народів» за участі талановитої студентської молоді, викладачів, творчих колективів Вінниччини, а також виставка мистецьких творів студентів

і викладачів університету – виявлення любові до рідної землі, вдячності мужнім захисникам за щоденний захист під час війни, віри у мирне життя у вільній Україні.

Матеріали підготувала
Лідія ТКАЧЕНКО,
керівник пресслужби
НАПН України

Інститут професійної освіти НАПН України

оголошує конкурс на заміщення посад у відділі:

зарубіжних систем професійної освіти

- завідувач відділу – 1 ставка;
- головний науковий співробітник – 0.5 ставки;
- провідний науковий співробітник – 1 ставка;
- старший науковий співробітник – 3 ставки;
- науковий співробітник – 1 ставка;
- молодший науковий співробітник – 1 ставка.

фахової передвищої освіти

- старший науковий співробітник – 1 ставка;
- науковий співробітник – 0.5 ставки.

професійно-практичної підготовки

- завідувач відділу – 1 ставка;
- старший науковий співробітник – 1 ставка;
- науковий співробітник 2.5 ставки.

змісту і технологій професійної освіти

- завідувач відділу – 1 ставка;
- провідний науковий співробітник – 1 ставка;
- старший науковий співробітник – 2.5 ставки;
- науковий співробітник – 0.5 ставки.

виховання і професійної кар'єри

- завідувач відділу – 1 ставка;
- головний науковий співробітник – 1 ставка;
- провідний науковий співробітник – 1 ставка;
- старший науковий співробітник – 1 ставка;
- науковий співробітник – 1 ставка;
- молодший науковий співробітник 1 ставка.

цифрових освітніх ресурсів

- завідувач відділу – 1 ставка;
- головний науковий співробітник – 0.5 ставки;
- старший науковий співробітник – 1 ставка.

науково-організаційний відділ

- молодший науковий співробітник – 1 ставка.

Документи на конкурс:

1) заява на ім'я директора Інституту; 2) особовий листок з обліку кадрів із фотокарткою; 3) автобіографія; 4) характеристика з останнього місця роботи; 5) документи про вищу освіту, наукові ступені й учені звання; 6) копія паспорта, засвідчена претендентом; 7) трудова книжка; 8) список наукових праць і винаходів; 9) письмова згода на збір та обробку персональних даних.

Копії зазначених документів (окрім копії паспорта) мають бути засвідченими за основним місцем роботи або нотаріально. Термін подання документів – один місяць з дня опублікування оголошення.

Адреса: 03045, м. Київ, провулок Віто-Литовський, буд. 98-А, Інститут професійної освіти НАПН України. Додаткова інформація за телефонами: (044)259-45-53, (044)252-71-75.

Електронна адреса: vk_ipto@ukr.net, info@ivet.edu.ua.

Криниця чеснот

Досвідчені педагоги кажуть: знак дорівноваги мусить бути. Та нерідко той знак не вдається відшукати. Особливо тоді, коли мовиться про *мужні особистості*. До них, без сумніву, належить **Антоніна Царук** (уроджена **Павельчак**), поетеса й навчателька з Божої ласки. Мимоволі постає таке враження: ні, добрі люди не мають «парасольки святого Петра», про яку угорський письменник Калман Мікшат (1847-1910) написав класичний роман, що став популярним в Україні завдяки зразковій інтерпретації Сергія Панька як перекладача...

Де знайти призахисток, якщо навкруг одні виклики долі?! Зрозуміло і так: часто майже неможливо розкодувати *істинне* з урахуванням сутності причинного запитання «Чому?». Тому так прагну – в особливий спосіб – увиразнити передусім багатство її поетичної думки, що повинна додати їй сили пербороти чергове випробування... Свого часу Олександр Олесь стверджував: «В журбі я сонцю не радію». Однак вона має завжди спонуку – загострювати пошку радості! Стоп-кадр: досі її творчий ужинок охоплює низку книжок для дітей, зокрема такі промовисті збірки, як «Онучечка-чомучечка» (2006), «Відважне Мишеня» (2007), «Гостював у Літа Дощик» (2007), «Майже вчений» (2008), п'єси-казки «Земля Світлячків» (2008) за однойменною повістю-казкою Віктора Близнаця, «Як Петрик стежину пас» (2009), «Проліскові дзвони» (2013), збірок дорослої поезії «Мовчання бруньки» (2012), «Тобі, прозріння пізнє...» (2018), переспіву двох мюзиклів – «Долаючи смерть» (за мотивами «Ромео і Джульєтти» В. Шекспіра) та «Легенди Нотр Даму» (за В. Гюго). Читацький загал

добре зустрів добірку творів А. Царук, вміщену на сторінках хрестоматії «У барвистому віночку» (К., 2012). Тому й не дивно, що обдарована поетеса, перекладачка Антоніна Царук від 19 травня 2011 року – членкиня Національної спілки письменників України. А ще – кандидатка філологічних наук, успішно захистивши концептуально новаторську дисертацію «Поетика межових ситуацій у прозі Анатолія Мороза» (2016). Окреме місце в її доробку посідає збірка «Коди золотих рун» (2020), що містить її змістовні рецензії, літературно-критичні відгуки, одне слово, дослідницькі розвідки. На титульній сторінці книжки значиться посвята: «Світлій пам'яті Василя Петровича Марка, Людини і Вчителя, присвячую». Не буде перебільшенням, коли скажу: з кожного складника збірника проступає сукупність тих визначальних ознак, що зумовлюють аргументоване усвідомлення, власне, радше свідомість, сформовану під впливом образів і уявлень про досягнення українського письменства з проєкцією на українську культуру загалом і триєдність – літературу, носіїв українськості та сучасну епоху – зокрема. Своему наставникові Антоніна Царук спорудила збірником «Василь Марко: духовний вимір» (2023) вічний пам'ятник! В активному вжитку її посібник з української мови. Антоніну Царук удостоєно літературних премій імені Є. Маланюка, В. Близнаця, А. Тарковського; лауреатка конкурсу малої прози ім. І. Чендея.

Як втілювалися її мрії в житті? В останні роки довелося працювати старшою викладачкою кафедри історії, археології, інформаційної та архівної справи Центральноукраїнського національного

технічного університету, керівницею секції української літератури Малої академії наук учнівської молоді, а нині вона трудиться рядовою вчителькою в школі № 17 у м. Кропивницький... Наперед заздрю її учням, бо мати таку наставницю – це китиця троянд, знак зеленого щастя! Що й казати, тільки незрячий не зауважить так зване «оптимізоване» сприйняття таланту, його ситуативного використання, характерного для «типових дій» в сучасній національній лінгвокультурній спільноті... Звісно, місце для таких енциклопедично озброєних – за покликанням – у вищій школі, бодай у стінах університету імені В. Винниченка, де захищала вагому дисертацію Антоніна Царук... Отже, стосовно риторичного. Істина для людини повинна бути там, де є правда. А остання не може бути ані великою, ані малою; зрозуміло, якщо вона, ота правда, межує зі справедливістю...

Про потужність поетичного струменю свідчить строфа з «Посвяти» Антоніни Царук вчительці музики Олені Юрош-Зимомрі (26.04.1971-10.03.2021) святої пам'яті доньки автора цих рядків:

*Ідуть волхви під зорі Сураєграду –
Сім пагорбів п'ють сонця дикий мед.
Сім нот душі – життява партитура.
Сім райських брам – й невидимі ключі.
Є ти і час. І генний код буй-тура.
Й тинь істини в безсонні шукачів.*

Антоніна Царук – в дорозі. Не скласти їй ціни за добрий чин і жертвність, за те, що повсюди постає щедрим носієм криниці чеснот! Тому побажаймо Антоніні Царук життєвого й творчого щастя!

Микола ЗИМОМРЯ,
доктор філологічних наук,
професор,
член НСП України,

Лідія ТКАЧЕНКО,
провідний науковий
співробітник
Інституту обдарованої дитини
НАПН України,
кандидат педагогічних наук,
старший науковий співробітник

Упалітрі лідерських якостей обдарованої особистості основні позиції посідають такі, як інтелектуальний розвиток, що забезпечує самореалізацію в обраній сфері діяльності (наука, мистецтво, політика тощо) і здатність до глибокого аналітичного осмислення подій навколишнього світу; наявність ціннісної парадигми (що включає національну ідентичність стосовно держави-нації, патріотизм, демократичні цінності, інтереси соціуму); особливі психологічні характеристики (в тому числі спроможність у певний момент стати на чолі соціальної групи у досягненні визначених цілей), а також так звані м'які навички (soft skills), що є чи не головними у виконанні завдань лідера з очільництва колективу однодумців, тобто здатності бути провідником.

Про soft skills

Зазначимо, що першим про необхідність формування м'яких навичок у сучасній шкільній освіті заявив нобелівський лауреат, вчений-економіст Джеймс Дж. Хекман у

Розвиток лідерського потенціалу учнів: шкільний хаб

Проблематика лідерства чимдалі стає затребуванішою у вітчизняному освітньому просторі, і це є пояснюваним з багатьох причин. Технічний і технологічний прогрес, інновації в усіх галузях суспільства є по суті проявами лідерства в конкретних сегментах сучасної науки і суспільної практики, де особистий або командний успіх забезпечений особистісними якостями. І сучасна лідерологія є результатом численних досліджень зарубіжних науковців в царині вивчення цього феномену.

З іншого боку, якщо йдеться про соціальні зміни, то лідерство стає відповіддю на запити суспільства, що прагне змін, і в умовах демократії, висуваючи власні вимоги й формуючи власне бачення, обирає лідера, що відповідає його (суспільства) уявленням. І тут лідером має стати той, хто розуміє суспільні потреби, закони організації, володіє спеціальними компетентностями. Проте відсутність м'яких навичок може негативно вплинути на обрання лідера, і це є переконливим аргументом в їх опануванні.

зв'язку із соціологічним дослідженням, що обґрунтувало необхідність м'яких навичок для соціалізації і подальшого працевлаштування дорослих. Саме Джеймс Дж. Хекман аргументував необхідність формування м'яких навичок під час отримання загальної освіти. Дослідник спирається на положення, що навичками, затребуваними у розвитку економіки, іншою стороною яких є успішність особистості, є не лише когнітивні, а й некогнітивні навички. Традиційно найбільшу увагу концентрують на когнітивних навичках, вимірюючи їх освітніми досягненнями або тестами IQ, і включають соціальні навички, самодисципліну та різноманітні некогнітивні навички, які насправді є визначальними факторами життєвого успіху. Така прихильність до академічного навчання й «розуму», що вимірюється балами у тестах, й виключення соціальної адаптованості й мотивації діяльності призводять до суттєвого викривлення оцінок людського капіталу. З часом ця теза стала не лише загальним місцем наукових наративів про розвиток особистості, а й предметом міжнародних досліджень, які

пов'язували розвиток м'яких навичок із академічною успішністю учня, а також і особистістю та діяльністю вчителя.

Загальним висновком є такий: досягнення особистості, лідерство якої надзвичайно бажане, великою мірою залежать від розвитку soft skills, а отже останні потребують особливої уваги з боку учасників освітнього процесу не лише в частині набуття професійних знань, а й м'яких навичок. Тобто, не лише засвоєння програмного матеріалу, а й позакласна й позашкільна діяльність, що найбільшою мірою сприяє розвитку м'яких навичок, є надзвичайно важливою. Цим має опікуватися освітня громадськість.

Освітні інновації

Дослідження, проведене під час широкомасштабного вторгнення, у 2022-2023 навчальному році, виявило переважні уподобання учасників освітнього процесу щодо освітніх нововведень періоду початку широкомасштабного вторгнення.

В опитуванні взяли участь учні й студенти коледжу, учителі та викладачі, батьки та опікуни, психологи й соціальні педагоги.

З перерахованих в опитуванні інновацій найбільше було відмічено психологічну підтримку, запропоновану у соціальних мережах (38%), та методичну підтримку для учителів /викладачів, викладену на сайтах Міністерства освіти і науки України «Освіторія» (31,8%). Підтримкою хабів скористалися 23,9%.

Допомогою, яка найбільше сподобалася в освітньому процесі, опитувані обрали психологічну підтримку для учнів навчальних закладів – це 52,4%. Близько третини респондентів схвалюють таку інновацію, як хаб – 29%. Методичне забезпечення як таке, що найбільш імпонує, оцінили 27,3%.

Отже, відкриття освітніх хабів і центрів стало дійсною інновацією періоду війни, тобто – сприйнятою учасниками освітнього процесу, застосованою у діяльності й достатньо високо оціненою. Це означає, що освітні хаби та центри важливо інтегрувати в освітній процес як новий ресурс освіти.

Хаб – місце дії

Нагадаємо, що таке хаб. Енциклопедія Британіка дає таке визначення: хаб – центральна і найактивніша частина

або місце. Саме хаби мають надзвичайне значення для розвитку особистості, оскільки пропонують дитині додаткові можливості діяльності за власним вибором. Затребуваною є ідея поширення безкоштовних освітніх хабів для дітей з мало-забезпечених сімей та сиріт, аби кожна дитина мала шанс на повноцінний розвиток. І такими центрами повноцінного особистісного розвитку, зокрема розвитку м'яких навичок лідера для обдарованих учнів, мають стати шкільні хаби.

Для України наявність хабів не є новиною. Хаби як центри спілкування, відкриті раніше, були центрами зустрічей і організації діяльності за інтересами або спрямованою волонтерською діяльністю. Як показав час, освітні хаби теж є затребуваними і надто привабливими для учасників освітнього процесу як місце, де діяльність не обтяжена коштами обов'язковості.

Шкільні хаби якраз можуть стати предметом освітнього партнерства. Зазначимо, що у Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року проголошено «запровадження нового принципу педагогіки партнерства, що ґрунтується на співпраці учня, вчителя і батьків», а також йдеться про «створення умов для розширення державно-громадського партнерства на засадах співфінансування і спільного управління школами». Вчений О.М. Топузов у ґрунтовному дослідженні проблем сучасної освіти зазначає з цього приводу: «Ефективне освітнє партнерство покликане забезпечувати реалізацію

кількох головних цілей, серед яких сприяння розв'язанню суспільних проблем економічного, **соціального, соціально-педагогічного, соціокультурного** (виділення наше), правового характеру, а також розвитку громади й суспільства». Як бачимо, функціонування шкільного хабу цілком відповідає пріоритетам, що стоять перед сучасною освітою.

Мета

Наголосимо, що педагогічний аспект формування лідерства учнів зумовлює необхідність врахування соціальної природи лідерства, формування соціально-психологічної (ресурсної) матриці лідера. Соціально-психологічна готовність бути лідером (амбіційність, особиста відповідальність за власні вчинки, здатність окреслити суспільну мету й засоби її досягнення, залучення послідовників, відповідальність за їх долю у соціумі), а також педагогічна парадигма особистісного саморозвитку, що реалізується у діяльнісному й компетентнісному підходах, спрямовують до управлінського рішення адміністрації закладу щодо створення спеціального освітнього середовища у закладі загальної середньої освіти.

Шкільний хаб має відрізнятися не лише функціонально як місце подій для учнів, але й організаційно – як місце, де головна ініціатива належить учням. Саме в такому аспекті функціонування шкільного хабу може вповні проявитися ініціатива обдарованого учня-лідера – від задуму до його реалізації і презентації результатів. Це може бути будь-яка акція, запропонована, організована і проведена учнями. За

формою – обговорення проблеми, презентація, диспут, конкурс, виставка тощо. За змістом – науково-дослідницька, художня, театральна, літературна, соціально-політична, патріотична, фізична, психолого-реабілітаційна тощо. За складом учасників – учні як організатори й модератори події, дорослі (члени педагогічного колективу, батьки, представники творчої еліти й ін.) – тільки як запрошені особи. Саме у такій діяльності обдарована дитина відчуває себе спроможною на самостійні, «дорослі» дії, позбавляється інфантилізму, із самого початку відчуває відповідальність, що й формує стрижень суб'єктності. Саме у самоорганізації групи однодумців, а трохи згодом – послідовників і лідера, формуються міжособистісні стосунки, що забезпечують успішну командну роботу, а згодом – досягнення суспільно значущих цілей. Додамо, що під час війни власна активність учня, пов'язана із реалізацією власних ідей – це ефективна самопоміа у відновленні й підвищенні резильєнтності особистості.

Спосіб

Наголосимо, що діяльність обдарованих учнів в межах шкільного хабу може бути забезпеченою супроводом учителя в якості коуча, що є надзвичайно важливим. Якщо в інших суб'єкт-суб'єктних стосунках освітньої діяльності учитель виступає в різних іпостасях – безпосередньо учителя-тьютора, фасилітатора, – то в діяльності шкільного хабу основною є самостійна активність учнів, і це саме той випадок, коли учень-лідер може набутити таких необхідних навичок

провідника (у значенні лідера, діяльність якого має загальну значущість і неминущий смисл). Ще один важливий аспект у суб'єкт-суб'єктних відносинах учня-лідера і учителя-коуча – здійснення рефлексії і саморефлексії. Учитель допомагає (тільки як коуч, формулюючи відповідні питання, на які має відповісти учень!) удосконалити задум, спосіб здійснення запланованого і скорегувати мету й засоби, цим самим задаючи учневі установку на критичне ставлення до подій і самоаналізу.

Підсумовуючи, зазначимо, що на нинішньому етапі соціального й освітнього розвитку спеціальним освітнім середовищем, що надає надзвичайну можливість формування м'яких навичок учня-лідера має стати шкільний хаб як сучасний освітній ресурс самореалізації, саморозвитку та самовдосконалення особистості. Преференція суб'єктності, що є безперечною у діях учня в межах функціонування шкільного хабу, стає тим засобом, який задовольняє потребу учня у формуванні якостей ініціативності й відповідальності за власні дії, самостійності й командної діяльності, а також лідерства у досягненні амбітних цілей. Вплив учителя у суб'єкт-суб'єктній взаємодії з учнем, що в конкретній ситуації діяльності в межах шкільного хабу обмежується функціями коуча, є вкрай важливим для розвитку самосвідомості і саморефлексії учня. Освітнє партнерство, покликане забезпечувати реалізацію головних цілей, може стати вирішальним у забезпеченні діяльності шкільного хабу як інноваційного ресурсу для розвитку особистості.

Олександр МІХНО,
директор Педагогічного
музею України,
старший науковий
співробітник ДНПБ України
ім. В.О. Сухомлинського,
доктор педагогічних наук

175 років від дня народження Еллен Кей (Ellen Key; 1849–1926), шведської педагогині, письменниці

Еллен Кей народилася 11 грудня 1849 в м. Сундхольм у родині Еміля Кея, засновника Шведської аграрної партії. Її мати Софі Кей походила з аристократичної сім'ї з півночі Швеції. Кей отримала домашню освіту, з дитинства багато читала. Коли Еллен виповнилося двадцять, її батька обрали до Риксдагу і сім'я переїхала в Стокгольм.

У 1874 Еллен вирушила в Данію, де викладала в народних школах для сільських жителів. У 1880 стала викладачкою в школі Анни Уїтлок для дівчаток в Стокгольмі (Anna Whitlock's girls school), де працювала близько 20 років. У цій експериментальній школі ученицям надавали свободу, захоплювали їх самостійність, лекції проводили у затишній вітальні. Водночас читала лекції для дорослих: з історії та

Грудень 2024. Постаті

літератури в Стокгольмському робітничому інституті, про свободу слова і преси – в студентській асоціації «Верданді». Була однією із популярних викладачок, володіючи ораторським мистецтвом, збирала повні зали слухачів. Через здібність до чіткого і влучного висловлення думки, вміння зацікавити будь-яку аудиторію її вважали однією із найкращих ораторок Швеції.

Авторка книги «Століття дитини» (1900), один із розділів якої – «Школа майбутнього» – присвячений детальному опису експериментальних шкіл, що з'явилися в останні десятиліття XIX ст. Такі школи сприяли переосмисленню традиційної практики викладання, активному застосуванню новітніх методів навчання, підтримці творчої активності учнів, фізичному вихованню та психологічному комфорту вихованців. Саме ці школи (їх налічувалося по всій Європі більше сотні) стали рушіями педагогічної науки і практики. Ідеї Кей базувалися на принципах «вільного виховання», які передбачали визнання дитини як самостійної особистості з правом на розвиток відповідно до її індивідуальних схильностей і здібностей. Основною метою виховання, на думку Кей, було сприяти природному, гармонійному розвитку дитини, уникаючи примусу та авторитарного впливу.

Реформаторські концепції Е. Кей щодо ідей вільного виховання дітей на початку XX ст. викликали значний резонанс у суспільстві, привертаючи увагу науковців, педагогів, батьків та широкого загалу. Її дослідження публікувалися у численних працях великими тиражами, що стимулювало дискусії на різних рівнях. Оскільки Кей була не лише педагогинєю, але й талановитою письменницею,

її твори відзначалися доступністю викладу складних ідей та емоційно насиченим стилем. Це сприяло популярності її праць, які стали одними з найвідоміших у педагогічній літературі Європи, особливо серед жіночої аудиторії. Книга «Століття дитини» була перекладена майже всіма європейськими мовами (в Німеччині вона витримала 26 видань). Ця праця стала ідеологічною платформою нової педагогіки, сприяючи популяризації сучасних освітніх практик, формуванню прогресивного мислення у галузі педагогіки не лише серед фахівців, а й серед батьків, яким вона передусім і призначалася.

Померла 25 квітня 1926.

125 років від дня народження Івана Пільгука (1899–1984), письменника, літературознавця, педагога

Народився 20 грудня 1899 у с. Решетилівка, нині смт на Полтавщині. Закінчив 2-річні педагогічні курси в Полтаві (1917). Вчителював у сільській школі. Закінчив аспірантуру при Харківському університеті (1935). У 1942–48 – науковий співробітник Інституту літератури АН УРСР. Доктор філологічних наук (1958), професор (1959). Від 1948 викладав у Київському педагогічному інституті. Долучився до повернення імені Бориса Грінченка в український культурний контекст: на урочистому вечорі з нагоди 100-річчя з дня

народження Б. Грінченка, що відбувся в інституті, виголосив доповідь «Борис Дмитрович Грінченко – класик української літератури» (1963). Під керівництвом І. Пільгука Василь Яременко захистив першу в Україні кандидатську дисертацію «Прозова творчість Бориса Грінченка» (1969). Ідея створення Центру грінченкознавства у Київському педінституті під керівництвом професора І. Пільгука та за участю В. Чорновола в 1960-х була похована радянськими спецслужбами.

Іван Пільгук – учитель і наставник декількох поколінь педагогів, автор численних підручників із української літератури для середніх і вищих шкіл: «Українська література. 9 клас» (1938), «Хрестоматія з української літератури для 9 класу середньої школи» (1941), «Історія української літератури: література другої половини XIX ст.: підручник для студентів факультетів мови і літератури педагогічних інститутів» (1966, у співавторстві), «Українська література. Підручник для 8 класу середньої школи» (1972, у співавторстві) та ін. Звертався також до історії освіти: у статті «М.І. Костомаров. До 150-річчя з дня народження» (1967) висвітлював педагогічну діяльність Миколи Костомарова.

Інтерес І. Пільгука до життєписів видатних людей вилився у низку художньо-біографічних повістей: «Грозний ранок» (1968, про Івана Котляревського), «Повій, вітре!» (1969, про Степана Руданського), «Дуби шумлять» (1970; 1990, про Панаса Мирного), «Григорій Сковорода» (1971), «Пісню снує Черемош» (1973, про Юрія Федьковича), «Іван Карпенко-Карий (Тобілевич)» (1976), «Марія Заньковецька» (1978), «Сонячні розсипи» (1982, про Сергія Васильківського), «Немеркнучі легенди» (1986, про Семена

Гулака-Артемівського) та ін. З його ґрунтовними передмовами вийшли «Вибрані твори» (1969) та книга «Поезії» (1970) Пантелеймона Куліша. Вагому сторінку наукової і творчої діяльності І. Пільгука присвячено Тарасові Шевченку: книги «Т.Г. Шевченко – основоположник нової української літератури» (1954; 1963), брошури «Тарас Шевченко (Повісті)» (1950), «Сатира Т.Г. Шевченка» (1954) та ін., а також шевченкознавчі статті, опубліковані упродовж кількох десятиліть у різних виданнях.

Помер 18 липня 1984 у Києві.

130 років від дня народження Олександра Ведміцького (1894–1961), літературознавця, поета, педагога

Олександр Ведміцький народився 22 грудня 1894 в Прилуках. У 1917 закінчив Полтавський учительський інститут й відтоді вчителював у містечку Городищі на Полтавщині та в Прилуках.

Літературну діяльність розпочав у 1920-х, писав під власним прізвищем, а також під псевдонімами О. Метеорний, Метеор та ін. У 1922–30 мешкав у Прилуках, очолював філію селянських письменників «Плуг». Тут же вийшли і його перші збірки віршів та гуморесок «В ореолі» (1924) та «З ліхтарем по селах» (1925). У Харкові побачили світ збірки «Шумить тополя» (1927), «Агітатори» (1927), «Покоси» (1929), «Халабуда і Стрибунець» (1930), «Вугіль» (1931).

Переїхавши до Харкова у 1930, навчався в аспірантурі

Інституту літератури імені Т. Шевченка, опублікував у періодичній пресі десятки статей, рецензій і бібліографічних оглядів, серед яких ґрунтовну працю «Літературна дискусія, 1925–1928» (1932). У 1930-х ім'я О. Ведміцького, як і багатьох інших письменників, все рідше з'являється на сторінках української періодики й нарешті зовсім зникає.

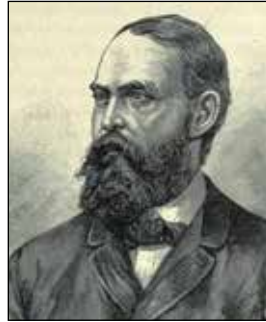
Рятуючись від хвилі репресій, що накрила Україну, він змушений був покинути батьківщину. Свідомо відмовившись від поезії, у 1938 захистив кандидатську дисертацію у Ленінградському педагогічному інституті, що стало важливим кроком у його науковій кар'єрі. У 1939 розпочав роботу в Ставропольському педагогічному інституті, де працював до 1950. Потім переїхав до Орська, де продовжив свою педагогічну діяльність в Орському педінституті. Тут він викладав курси «Вступ до літературознавства», «Фольклор» та «Методика викладання літератури». Крім основної роботи, активно займався громадсько-педагогічною діяльністю: читав лекції для вчителів, керував гуртком з методики викладання літератури, виступав із популярними лекціями з літературознавства.

Перебування в шевченківських місцях стало джерелом натхнення для О. Ведміцького, викликавши у нього глибокий і жвавий інтерес до вивчення життя та творчості Тараса Шевченка. Вивчаючи життя поета на засланні, публікує численні статті і розвідки: «Шевченко на Аральському морі», «Шевченко в Орську», «Т.Г. Шевченко і М.В. Гоголь», «Творчість Шевченка в Орському засланні» та ін. Кульмінацією цих досліджень стало видання у 1960 монографії, присвяченої перебуванню Кобзаря в Оренбурзькому засланні, яка мала лягти в основу його докторської дисертації.

Він готувався захищати її в Україні, у Києві.

Помер 18 жовтня 1961 в Орську, де й похований.

180 років від дня народження Євгена Желехівського (1844–1885), лексикографа, фольклориста, педагога

Євген Ієронімович Желехівський народився в с. Жижевичі на Львівщині 24 грудня 1844 в сім'ї греко-католицького священика. Середню освіту здобув у гімназії міста Бережани на Тернопільщині, вищу – на філософському факультеті Львівського університету (1869). У 1870–71 обіймав посаду суплента (помічника вчителя), викладав історію, українську і латинську мови в Перемишльській гімназії. Починаючи з 1872 й до кінця життя викладав у Станіславській гімназії українську і класичні мови. Один із засновників товариства «Просвіта» у Львові (1868); 1877 організував її філію у Станіславі та був обраний її головою.

Головним для Є. Желехівського в науковій сфері була організація навчання в школах рідної мови й укладання фундаментального словника української мови. Найважливішою його науковою працею є «Малорусько-німецький словник», який з 1882 почав виходити у Львові окремими випусками, а повністю двотомний словник побачив світ у 1886. Словник містить понад **64 тис.** слів, уживаних як у підавстрійській,

так і в підросійській Україні. Свого часу він був найповнішим джерелом для ознайомлення з лексикою української мови, відіграв важливу роль у поширенні нової української літературної мови в Галичині та витісненні з ужитку «язичія». У словнику була застосована «желехівка» – розроблений Желехівським фонетичний правопис, який згодом (1892) був запроваджений у шкільництві Австро-Угорщини як обов'язковий, а також використовувався у виданнях Наукового товариства імені Шевченка у Львові. В основу «желехівки» покладено «кулішівку» з певними вдосконаленнями: вилучено літеру «ять» і твердий знак у кінці слів і після префіксів, усунуто декілька літер для позначення звуків «і» й «и». «Желехівка» мала 34 літери. Б. Грінченко в «Огляді української лексикографії» назвав словник Є. Желехівського «коштовним здобутком української лексикографії» і зазначив: «Се був перший великий і доведений до краю український словник».

Автор історичних розвідок, статей і рецензій з історії українського письменства і малярства, етнографічних нарисів, фольклористичних публікацій, коротких оповідань, які підписував псевдонімом І. Соколик. Дописував до львівських видань «Нива», «Правда», «Діло», «Батьківщина», а також до «Газети для народних учителів», що виходила в Будапешті українською мовою. Листувався з М. Драгомановим, Я. Головацьким, О. Огоновським, Ю. Федьковичем, О. Кониським, І. Нечуй-Левицьким та ін.

Коротке життя вченого (41 рік) було сповнене активною громадською діяльністю, відданою педагогічною і науковою працею. Помер 18 листопада 1885 в Станіславі.

Бібліотека руйнує стереотипи

Легендарній столичній бібліотеці імені Лесі Українки – 80!

Нещодавно Публічна бібліотека імені Лесі Українки відзначила своє 80-річчя. Вітали ювілярку та її працівників із різних куточків світу, а на саму святкову подію завітали друзі, партнери, артисти, шанувальники друкованого слова. У перші дні повномасштабного вторгнення Росії в Україну книгозбірня стала не лише прихистком для її працівників та відвідувачів, а й місцем сили та незламності духу.

Нині книгозбірня є провідною культурно-просвітницькою установою, центром інформаційно-бібліографічної роботи, галузевої інформації з питань культури і мистецтва, науково-методичним осередком столичної мережі публічних бібліотек. Вона має універсальний фонд на традиційних та електронних носіях інформації, який наразі становить понад 238 тис. документів, зберігає колекції цінних і рідкісних видань, українську діаспору, приватні колекції книг відомих українців, зокрема майстра балету світового рівня Сергія Лифаря.

Бібліотека нині – це місце, де можна знайомитися, приходити на зустрічі з акторами, співаками, особистостями різних професій, які є авторами сучасних видань, знаходити людей зі схожими інтересами. Відвідувати Speaking club з англійської, заняття з арттерапії, спільно проводити для читачів прогулянки та екскурсії.

З історії бібліотеки

Свій ювілей заклад зустрічає у воєнний час, як і 80 років тому, коли з книжок, знайдених киянами на руїнах міста, почав формуватися фонд майбутньої головної публічної бібліотеки столиці. Дві кімнати загальною площею **68 кв. м** у будівлі української чоловічої середньої

школи № 55 на вулиці Артема (з 2015 р. – Січових Стрільців), 18, стали першим її помешканням.

Якщо про бібліотеку, то це, передусім, про її інформаційні ресурси і про людей. Попри скрутне становище із власними площами (а бібліотека досі не має власного приміщення), книгозбірні в усі періоди її історії таланило на особливих людей, державників, пасіонаріїв, які від початку розвивали бібліотеку і зміцнювали її позиції, захищали від посягань рейдерів, підтримували матеріально її ініціативи й проекти.

В архіві зберігаються численні пропозиції до міських програм розвитку культурної галузі столиці, звернення до міської влади різних періодів і рівнів з

приводу необхідності будівництва спеціального приміщення для головної міської бібліотеки ще від минулого століття, але справа так і не зрушила з місця.

Гіркою сторінкою в історії бібліотеки є період, коли у 2008–2009 рр. колективу довелося пройти через засідання 14 судів різного рівня, три з яких – з виселення відділів бібліотеки з приміщень, які до нині вона орендує у Шевченківському районі.

Варто з вдячністю згадати політиків та громадських діячів М. Томенка, Л. Танюка, О. Бригинця, О. Донія, Героїв України Б. Олійника та Д. Павличка, громадського діяча у сфері книговидання О. Афоніна, відомого адвоката А. Федура, які стали на захист приміщення головної столичної бібліотеки від посягань рейдерів. Завдяки їхнім зусиллям ухвалено Постановою Верховної Ради України № 901-VI від 16 січня 2009 р. «Про запровадження мораторію на виселення редакцій друкованих засобів масової інформації, закладів культури, у тому числі бібліотек, видавництв, книгарень, підприємств з розповсюдження книг та преси». Востаннє питання приміщення для головної бібліотеки міста виносилося на розгляд Постійної комісії Київради з питань культури у 2021 році.

Будівництво публічної бібліотеки не вимагає мільярдів доларів, необхідних для будівництва, до прикладу, бізнесцентрів. Але ROI (return on investment) бібліотеки – колосальний. За деякими даними, кожна доларова інвестиція у будь-яку публічну бібліотеку приносить дохід до **10 дол.** Це велика інвестиційна можливість.

Чи виділить влада земельну ділянку?

Значення бібліотек і їхню роль у розвитку суспільства добре розумів свого часу **Віктор Кутастий** – американський професор, вчений, дипломат, музикант, культуролог, відомий громадський і культурний діяч українського походження. Від 1990 р. і до кінця своїх днів жив і працював у Києві, був директором Дому Америки – першого Американського центру культури в Україні. Частину власної колекції книжок (894 примірники з музичного мистецтва, словники, мистецькі альбоми тощо) він свого часу передав у фонди бібліотеки.

Великим бажанням В. Китастого було будівництво спеціального приміщення для книгозбірні. Кошти на проєкт та будівництво він був готовий надати. І єдине, що мала зробити влада міста, – виділити

Інститут вищої освіти НАПН України

оголошує конкурс на посади у відділі:

взаємодії вищої освіти та ринку праці:

- завідувач (1,0) – доктор наук або доктор філософії (кандидат наук);
- головний науковий співробітник (2,5) – доктор наук;
- провідний науковий співробітник (2,0) – доктор наук або доктор філософії (кандидат наук);
- старший науковий співробітник (2,0) – доктор наук або доктор філософії (кандидат наук);

соціальних та інституційних трансформацій у вищій освіті:

- старший науковий співробітник (1,0) – доктор наук або доктор філософії (кандидат наук);

взаємодії університетів та суспільства:

- молодший науковий співробітник (1,0) – доктор філософії (кандидат наук) або особа, що має вищу освіту другого (магістерського) рівня.

Строк подання заяв протягом 30 календарних днів з дня оприлюднення оголошення.

Документи на конкурс: 1) письмова заява на ім'я керівника про участь у конкурсі, написану власноруч; 2) копія документа, що посвідчує особу; 3) заповнена особова картка (встановленого зразка); 4) автобіографія; 5) копія трудової книжки (за наявності); 6) копії документів про вищу освіту, підвищення кваліфікації, присудження наукового ступеня, присвоєння вченого звання, військового квитка (для військовослужбовців або військовозобов'язаних); 7) перелік наукових праць претендента, опублікованих впродовж останніх п'яти років у вітчизняних та/або іноземних (міжнародних) рецензованих фахових виданнях (далі – наукові праці), зокрема опублікованих: у наукових виданнях, включених до Переліку наукових фахових видань України, який затверджено центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері науки, наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності; у наукових виданнях інших держав; в іноземних (міжнародних) виданнях, проіндексованих у міжнародних наукометричних базах, з посиланнями на інформаційні ресурси та веб-сайти, на яких їх розміщено, або електронні копії наукових праць (надсилати на зазначену в оголошенні адресу електронної пошти; 8) письмова згода на оброблення персональних даних.

Документи подавати за адресою: 01104, м. Київ, вул. Бастіонна, 9, (каб. 901),
e-mail: t.stefanska@ihed.org.ua. Телефони для довідок: (044) 285-71-24, (093) 093-22-00.
Контактна особа Стефанська Тетяна Володимирівна.

земельний майданчик під будівництво. На жаль, цього не сталося.

З історією бібліотеки тісно пов'язана доля непересічної особистості бібліотечної галузі України **Л.І. Ковальчук**, яка очолювала бібліотеку від 1964 до 2016 року. Півстоліття свого життя поклала Людмила Іванівна на вівтар професії. Завдяки її старанням і таланту керівника невелика бібліотека ім. Лесі Українки, куди вона прийшла юною дівчиною, а колектив тоді складався лише з п'яти працівників, була реорганізована спочатку в центральну бібліотеку Шевченківського району, згодом – у Центральну міську бібліотеку Києва, а від 1998 – Публічну бібліотеку імені Лесі Українки для дорослих міста Києва. Завдяки відкритості пані Людмили до всього нового, бібліотека завжди була серед перших у впровадженні нових інформаційних технологій. Ще у 1994 р. колектив скористався пропозицією фірми Ex Libris (Ізраїль) укласти контракт на придбання автоматизованої інформаційно-бібліотечної системи (АІБС) ALEPH на один рік без оплати, а в 1997 р. на конкурс Міжнародного благодійного фонду «Інститут відкритого суспільства» в Будапешті їм вдалося отримати грант на **25 тис.** доларів США, за які придбано АБІС ALEPH. І зараз за допомогою цього сервісу кожен, незалежно від часу доби і місця перебування, має можливість ознайомитися онлайн з пропозиціями з полиць бібліотек Києва.

Згадали добрим словом

На тепер бібліотека в надійних руках досвідчених працівників, які багато років свого життя присвятили її розвитку: **Р.М. Коваленко** та **Г.М. Мороз** – заступників директора, **Л.С. Криворучка** – завідувача відділу мистецтв, **О.В. Мар'янич** – завідувачки відділу літератури іноземними мовами, **Л.С. Курило** – головного бібліотекаря, **А.В. Голубкової** – завідувачки відділу абонементу, **Н.В. Сергієнко** – завідувачки відділу нестационарних форм обслуговування, **Т.П. Кодоленко** – головного бібліотекаря та ін.

У ювілейні дні добрим словом згадували працівників бібліотеки, які зробили вагомий внесок в її історію: **М.Д. Сома**, **В.І. Фольварочного**, **Л.С. Горбач**, **С.Я. Бабіну**, **Н.О. Алексєєнко**, **Н.М. Макуху**, **М.О. Залену**, **В.І. Сисоліну**, **М.М. Потапову**, **Г.П. Воскресенську**, **А.П. Роздобудько**, **Н.Б. Грищенко**, **І.О. Цуріну**, **С.В. Санжак**, **О.В. Скаржинську** та інших.

З історією бібліотеки пов'язане

життя цілих родин і поколінь – Зваричів, Савицьких, Суцуків, Філатових, Казанцевих та інших, які передають любов до книги і читання з покоління в покоління. Бібліотека має добре укомплектований універсальний фонд документів на різних носіях інформації. Тут зберігаються колекції цінних і рідкісних видань, діаспорних друків з україніки тощо. Зокрема, у відділі краєзнавчої літератури та бібліографії є видання про Київ, датовані кінцем XIX – початком XX ст., комп-

лекти газет «Кієвская мысль» (1908–1909), «Кієвская молва» (1907), «Кієвская газета» (1903), журналу «Кієвская старина» (1888–1898) та ін. Унікальну цінність мають раритетні видання XVIII–XIX ст. із лекцій відомих діячів культури і вчених Р. Івицького, Ю. Бобошка, І. Чабаненка, Р. Корогодського, В. Китастого, В. Заболотної і багатьох інших.

У 1997 р., за рішенням Національної комісії з питань повернення в Україну культурних цінностей, фонди бібліотеки збагатили безцінне книжкове зібрання киянина, видатного майстра балету, митця зі світовим ім'ям Сергія Лифаря, передане з Парижа його вдовою, графинєю Л. Алефельд Лаурвіг. У 2017 р., по смерті графині, бібліотеці по заповіту було передано ще понад 700 видань із зібрання митця. Найцінніші – раритетні видання із колекцій, – бібліотека оцифровує, формує Цифрову бібліотеку «Київ» і надає доступ до текстів онлайн.

Сьогодні

Від 2020 р. бібліотека переживає найважливіші часи: спочатку так звані «ковідні», коли в контексті пандемії відбулася її цифрова трансформація, а далі, ще не

оговтавшись від карантинних викликів, увійшла в суворі реалії війни. Нині навіть умовно працівники книгозбірні не наважуються порівнювати діяльність бібліотеки із внеском тих наших Воїнів Світла, котрі щоденно боронять рідну землю від ворога, захищаючи свободу і кордони держави, виборюючи мир. Але не можна не визнати, що бібліотека є своєрідним маяком для суспільства. Лише один день, 24.02.2022 р., бібліотека не працювала, завмерла, намагаючись прийняти жакливі реалії, а вже наступного, окресливши з тими працівниками, котрі вирішили залишатися в Києві, напрями діяльності в умовах війни, почала готувати першу онлайн-лекцію «Як українці придумали російю», котру вже 27 лютого провів історик і бібліотекар **Анатолій Горюй**.

Роль бібліотеки під час війни зростає, і це доводить її щоденна практична робота. Не лише тому, що якісно змінилися напрями діяльності, а й тому, що стала комунікативним центром, життєво необхідним людям. Її працівники горді тим, що у 2017 р. першою серед бібліотек України їхня книгозбірня отримала театральну нагороду «Київська пектораль» (за проєкт «Бібліотека+Театр»), за її подання видатний майстер графіки і каліграфії **Василь Якович Чебанік** став лавреатом Національної премії імені Тараса Шевченка; започаткованим

Закінчення на с. 24

На фото: колектив бібліотеки вітають головний редактор журналу «Я сам/А» **Тетяна Кондратенко** і Герой України, народний артист **Анатолій Паламаренко**

бібліотекою у 2019 р. щорічним конкурсом «Поетична зима Миколи Сомы» гідно вшановано пам'ять відомого поета-шістдесятника, який десять років працював у бібліотеці. А ще радіють з того, що бібліотека підтримує міське книговидання, відкриває серед своїх користувачів літературні таланти...

Потрібна книжка в потрібний час – найкращі ліки

Наразі життєвий пріоритет бібліотеки – інформаційна та психологічна підтримка усіх, хто потребує допомоги в складних реаліях. Проєкт «Бібліотерапія», мета якого за допомогою книги і читання сприяти подоланню важких «душевних» моментів, тут реалізують від 2017 р.

Цьогоріч бібліотеку включено до проєкту та навчальної програми «Бібліотеки як простір психосоціальної підтримки» в межах Всеукраїнської програми ментального здоров'я «Ти як?» (організатори – ЮНЕСКО, Міністерство культури та стратегічних комунікацій України, Координаційний центр з психічного здоров'я Кабінету Міністрів України).

Працюючи в країні, що перебуває в стані війни, бібліотека стикається з браком кадрів, проблемами технічного забезпечення і оновлення книжкових фондів, проте водночас шукає будь-які можливості для здійснення своєї діяльності у новому середовищі.

«Змиритися і стояти на місці – то не про нас. Ми впевнені, кризи – це завжди можливість, – зазначає директорка бібліотеки **Ольга Романюк**. – У травні 2022 ми подали грантову заявку на конкурс проєктів від Європейського культурного фонду і перемогли. За кошти в сумі **8 тис. євро**, отримані на реалізацію проєкту, придбали ноутбуки, інші технічні засоби і створили артлабораторію для осіб на пробації. До завершення 2022 ми відновили всі наші культурно-просвітницькі й соціальні проєкти та започаткували нові».

За підсумками проєктної діяльності у 2023 книгозбірня отримала звання «Бібліотека року» (диплом II ступеня) щорічного Всеукраїнського конкурсу ВГО

Українська бібліотечна асоціація, що проводиться спільно з Міністерством культури та стратегічних комунікацій України. На початку листопада отримала нагороду за перемогу у восьмому конкурсі найкращих проєктів у сфері освіти дорослих, у номінації «Найкращий проєкт громадянської освіти», що проводить Українська асоціація освіти дорослих (проєкт «Видима бібліотека» з ресоціалізації осіб, які відбувають кримінальні покарання, і що реалізують у співпраці з Департаментом із питань виконання кримінальних покарань уже четвертий рік поспіль).

«Ми постійно на зв'язку з українськими біженцями й партнерами бібліотеки, долучаємо до заходів, – додає Ольга Іванівна. – Водночас від українців у Карлсруе та від волонтерської організації Іхуд Ачала бібліотека отримала в подарунок електрогенератори, а з Ерлангена, Вюрцбурга, Кракова – книжки. Від колективу міської бібліотеки Вільнюса – фінансову підтримку».

На моє запитання, хто ще підтримує ініціативи та допомагає бібліотеці, Ольга Романюк зазначила: «У цей важкий час бібліотеку підтримують волонтери й благодійники: з їхньою допомогою проведено косметичні ремонти у чотирьох приміщеннях, виготовлено екторбини з нашим логотипом, придбано дрібні меблі, комп'ютерну техніку. Ми також підтримуємо публічні бібліотеки прифронтових територій, приміщення яких відновлюються після обстрілів, і які активно працюють з внутрішньо переміщеними громадянами.

Лише у 2024 р. в межах благодійного

проєкту, який реалізуємо за підтримки волонтерки з Праги **Олександри Вахрушевої** і приватного благодійного фонду, ми допомогли зібраними і придбаними книжками (в середньому по 120-130 книжок) і ноутбуком 55 українським бібліотекам в Миколаївській, Херсонській, Запорізькій, Харківській, Хмельницькій областях».

Наразі бібліотека використовує для комунікації всі можливі канали, має високий рівень впровадження ІТ, потужне і дієве партнерство з культурними і освітніми закладами, громадськими організаціями.

Користувацька аудиторія бібліотеки не обмежується **25 тис.** читачів, які мають бібліотечну картку, її послугами користуються онлайн сотні тисяч осіб.

Тут є простір і для наймолодших читачів: ігровий куточок, локація, де малечі цікаво і комфортно. Сюди часто приходять з дітьми. І це дуже добре, адже заохочувати та зацікавлювати читачів потрібно змалечку.

У фойє бібліотеки відвідувачів «зустрічає» Леся Українка. Автор композиції – народний художник України **Володимир Прядка**. А на

розписаній рослинним орнаментом стіні, позаду постаті, рядки із «Лісової пісні»: «Будуть приходити люди, вбогі й багаті, веселі й сумні, радощі й тугу нестимуть мені, їм промовляти душа моя буде...» Тут щоденно доносять до людей її щире слово. Усі її книжки завжди у вільному доступі для всіх охочих. «Бувають хвилини, – каже директорка, – коли фізично відчувається дух Лесі у стінах бібліотеки. Про таке кажуть «намолено»: її безсмертними творами, в яких живе Лесина душа, картиною з її портретом у головній залі бібліотеки (художник **Віктор Пузирков**), прекрасними людьми, яких приводить у бібліотеку її живильне вічне слово».

З ювілеєм, з 80-річчям Вас і ваш чудовий працюючий незламний колектив!

Тримаймо культурно-просвітницький напрям разом, йдемо вперед!

Тетяна КОНДРАТЕНКО,
член НСЖ України

